

Programmarekening 2019 Jaarverslag

GEMEENTE LANDERD
Adres: Kerkstraat 39, 5411 EA Zeeland
Postadres: Postbus 35, 5410 AA Zeeland
Telefoon: 0486-458111
e-mail: info@landerd.nl
Internet: www.landerd.nl

INHOUD PROGRAMMAREKENING 2019

Inhoud jaarverslag/programmarekening

Jaarverslag:

Inleiding	3
 1. <i>Programma's</i>	 9
1. Veiligheid	11
2. Verkeer en vervoer	15
3. Economie en toerisme	19
4. Onderwijs	23
5. Sport, cultuur, recreatie en natuur	27
6. Sociaal Domein	33
7. Volksgezondheid en milieu	39
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	43
9. Bestuur en ondersteuning	47
 2. <i>Paragrafen:</i>	 55
A Weerstandsvermogen en risicobeheersing	57
B Onderhoud kapitaalgoederen	75
C Financiering	79
D Bedrijfsvoering	81
E Verbonden partijen	85
F Grondbeleid	97
G Lokale heffingen	111
 Raadsbesluit	 117

Aan de Raad,

Het jaar 2019 stond in het teken van lopende investeringen afronden en nieuwe plannen maken. Landerd klaar maken voor de toekomst, klaar maken voor een nieuwe Maashorstgemeente waar het goed, wonen, werken, sporten en ontspannen is.

Na bestemming sluit de programmarekening 2019 sluit met een nadelig saldo van € 2.116.982. Hierin zijn de stortingen en onttrekkingen van de reserves verwerkt. Dit saldo wordt onttrokken aan de behoeftzaamheidsreserve. We teren in 2019 dus in op onze reserve, maar dat was ook voorzien in de begroting 2019 (€ 1.252.389 nadelig).

Afgelopen jaren is er veel gebeurd in de dorpskernen. Na vele jaren werk en investeren plukken we nu de vruchten van het resultaat. Grote projecten die in 2019 zijn opgestart zijn de voorbereidingen voor de bouw van een nieuw dorpshuis in Zeeland en Sport en Spel Reek.

Naast het investeren in gebouwen is er ook aandacht voor sport en gezondheid. De BuurtSportCoach blijft actief in de dorpen. We hebben natuurgrasvelden gerenoveerd, en een kunstgrasveld aangelegd. Verder hebben we in 2019 extra ondersteuning geboden aan mensen die niet als vanzelfsprekend mee kunnen doen.

Overige belangrijke ontwikkelingen in 2019 waren:

- Verstevenigen aanpak van ondermijnende criminaliteit
- Aanpak van illegale bewoning op campings
- Overlast door jeugd terugdringen
- Meer verkeersveiligheid in het buitengebied
- Uitvoeren van wegininspecties
- Het verbreden en versterken van de samenwerking met de toeristische sector
- Afronding van het project Landschap van Allure (Meer Maashorst)
- Sport en Spel Reek
- Meer aansluiting, rust en duidelijkheid door de taalklas
- De transformatie opgaven jeugd zijn nader uitgewerkt en gestart. Per 1 december heeft de gemeente Landerd consultants jeugd in dienst voor de toeleiding naar gespecialiseerde jeugdhulp
- De integrale zorgvisie is afgerond
- Extra aandacht bewoners in een kwetsbare positie
- Er is een start gemaakt met de duurzaamheidsmaatregelen. De bewustwording is vergroot en er is samenwerking gezocht met initiatieven in Brabant
- De nieuwe woonvisie en grondnota zijn vastgesteld
- De voorbereidingen voor de herindeling met Landerd en Uden zijn volop aan de gang. Het herindelingsontwerp is vastgesteld.

Verantwoording en accountantsverklaring

De programmarekening over het boekjaar 2019 wordt ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. Deze bestaat uit twee onderdelen: de jaarrekening en het nu voorliggende jaarverslag.

In de jaarrekening 2019 treft u de balans aan en de toelichting daarop. In dit onderdeel wordt een cijfermatige analyse gegeven, inclusief afwijkingen die er in de

jaarrekening zijn ten opzichte van de ramingen per eind 2019. Ook is in de risicoparagraaf een risico opgenomen in verband met de coronacrisis.

In het jaarverslag 2019 wordt ingegaan op de ontwikkelingen per programma. Hier komen de punten “wat wilden we bereiken”, “hebben we dat bereikt?” en “effecten” aan bod. Dit is in de lijn van het sjabloon dat in de begroting 2019 is gebruikt. In de programma’s zijn alleen teksten opgenomen die voor de verantwoording nodig zijn.

De accountant heeft nog geen definitieve verklaring afgegeven. De accountant toetst op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid.

Saldo jaarrekening 2019

De programmarekening 2019 sluit, vóór de stortingen en onttrekkingen van de reserves, met een voordelig saldo van € 478.278. Dit is inclusief het voordeel van de GREX ad € 344.649. Met de vaststelling van de Herziening meerjarenperspectief GREX per 1-1-2020 is door de gemeenteraad besloten het voordeel te storten in de behoedzaamheidsreserve.

Echter hebben we in 2019 niet alles kunnen realiseren wat we bij de begroting 2019 ons als doel hebben gesteld. Hierdoor worden diverse budgetten doorgeschoven naar 2020.

Na het bestemmen van deze budgetten en het verwerken van de stortingen en onttrekken van de reserves eindigen we met een negatief resultaat ad € 2.116.982. In de 2^e Burap 2019 werd nog rekening gehouden met een negatief resultaat van € 1.477.379 In de verschillen analyse (zie blz. 5 van het boekwerk Jaarrekening) is dit nadeel toegelicht.

Het tekort van de jaarrekening 2019 wordt onttrokken uit de
behoedzaamheidsreserve.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Landerd,
de secretaris, de burgemeester,

C.C. Boode

M.C. Bakermans

Hieronder tref u een schematische recapitulatie van het resultaat aan:

Voorlopig resultaat jaarrekening 2019		Werkelijk		
	Voordelig exploitatieresultaat, excl. GREX	€ 133.629-	V	
	Voordelig resultaat GREX (incl LOG)	€ 344.649-	V	
	Voordelig saldo programmarekening	€ 478.278-	V	Voordeel
1.	Bestemming door te schuiven budgetten:			
	Uitbreiding handhavers	€ 18.560		P1
	Handhaving campings	€ 17.890		P1
	Brug Vogelwikke	€ 39.802		P2
	Inspectie, meerjarenplanning en groot onderhoud civieltechnische kunstwerken	€ 15.000		P2
	Drinkwaterpunten	€ 5.370		P3
	Toerisme	€ 64.072		P3
	Sleutelproject Zuidwaterlinie	€ 59.500		P3
	Passend onderwijs	€ 1.286		P4
	Restant inhuur Maashorst projecten	€ 65.000		P5
	Incidentele bijdrage realisatie Natuurpoort	€ 50.000		P5
	Mindervaliden Maashorst	€ 4.068		P5
	Restant onderhoud Maashorst	€ 41.932		P5
	Mobiele tribune sporthal De Eeght	€ 6.000		P5
	Inventarisatie renovatie sporthal De Eeght	€ 5.000		P5
	Doe-democratie	€ 42.340		P6
	Opstellen dorpsplan Zeeland	€ 12.500		P6
	Ons Welzijn	€ 30.000		P6
	Verhoging taalniveau statushouders	€ 27.328		P6
	Beschermde wonen	€ 105.000		P6
	Transformatieproject Jeugd	€ 208.670		P6
	Samen Landerd, Samen Beter	€ 18.704		P7
	Vervanging AED's	€ 30.000		P7
	Klimaatstresstest	€ 13.500		P7
	Sorteeranalyse restafval	€ 2.880		P7
	Geluidsanering	€ 51.622		P7
	Opwaarderen Inrichtingen bestand ODBN	€ 10.000		P7
	Onderzoek duurzaamheidsbeleid	€ 3.177		P7
	Duurzaamheidsloket Brabant Woont Slim	€ 12.550		P7
	Klimaatmiddelen Transitievisie warmte	€ 202.101		P7
	Klimaatmiddelen Wijkaanpak	€ 9.997		P7
	Klimaatmiddelen Energieloket	€ 25.000		P7
	Keukentafel gesprekken agrariërs	€ 8.205		P8
	Bestemmingsplan Buitengebied en Graspeel	€ 160.198		P8
	Ontwikkelen agrarische verdienmodellen	€ 10.000		P8
	Gezond agrarisch productschap	€ 5.000		P8
	Bouwen Bag controles	€ 15.293		P8
	Kosten invoering Omgevingswet	€ 240.351		P8
	Diverse projecten ICT duurzame goederen	€ 74.543		P9
	Diverse projecten ICT exploitatie	€ 355.000		P9
	Papieren archief	€ 16.403		P9
	Mutatiesignalering BAG	€ 3.027		P9
	Introductie BOB-model	€ 1.591		P9
	Voorbereiding herindeling	€ 177.756		P9
	Personeel Ruimte	€ 61.000		P9
	Uit reserve bestemde budgetten	€ 2.327.216	N	
2.	Bestemming door te schuiven budgetten:			
1.	Zwerfafval uit reserve afvalstoffenheffing	€ 17.794		P7
2.	Budget stimulerings sport uit reserve stimulerings sport	€ 165.000		
		€ 182.794	N	
3.	Onttrekkingen aan reserves:			
1.	Behoeftzaamheidsreserve: groen voor rood	€ 55.630-		P3
2.	Afvalstoffenheffing: zwerfafval	€ 17.794-		P7
3.	Stimulerings sport	€ 165.000-		
		€ 238.424-	V	
4.	Stortingen in reserves:			
1.	Groen voor rood in reserve Groen	€ 55.630		P3
2.	Voorziening bossen storten in reserve bossen	€ 115.842		P5
3.	Overschot exploitatie riolering	€ 152.202		P7
		€ 323.674	N	
5.	Per saldo te onttrekken uit de behoeftezaamheidsreserve	€ 2.116.982	N	

Samenvatting

Hieronder zijn de cijfers uit de jaarrekening 2019 samengevat weergegeven.

Resultaat ten opzichte van begroting 2019

In de primitieve begroting 2019 werd een tekort van € 1.252.389 voorzien. Na bijstellingen in 2019 via de Burap's en andere raadsbesluiten werd ultimo 2019 een resultaat verwacht van € 1.477.379 nadelig. Het uiteindelijk saldo 2019 sluit, voor de stortingen en onttrekkingen van de reserves, met een voordelig resultaat van € 478.278.

Voor de analyse van het verschil tussen het werkelijk voordelig saldo 2019 en de begroting na de 2^e Burap 2019 verwijzen wij naar blz. 5 en 6 van de jaarrekening.

Verloop behoedzaamheidsreserve

Stand 1-1-2019	€ 10.139.493
Bij mutaties 2019 (o.a. resultaat 2019)	€ 1.775.110 -
Stand 31-12-2019	€ 8.364.383
Af: resultaat 2019 (incl. bestemmingen)	€ 2.116.982 -
Bij: verplichtingen t/m 2023 (raadsbesluiten)	€ 1.744.326
Saldo nog beschikbaar (risico's en buffer)	€ 7.991.727

Investerings

Op advies van de Algemene Rekenkamer is op programmaniveau per investering aangegeven of kredieten zijn afgesloten of niet. Dit is per programma vermeld in het jaarverslag.

In 2019 is een bedrag van € 2,4 miljoen aan investeringen uitgegeven (exclusief grondexploitatie). Hiervoor is € 8 ton aan bijdragen, subsidies en verkoop gronden terugontvangen. De voornaamste investeringen betreffen:

	Bedragen x € 1.000
Fietspad Kapelweg	39
Bushaltes Bergmaas	146
Reconstructie Kerkweg	41
Reconstructie Peelweg	114
Aanleg openbaar gebied Centrumplan Schaijk	730
Centrumplan Zeeland	762
DAW/EMOS kunstgrasvelden	28
Herstel natuurgrasvelden Festilent	153
Sport en Spel Reek gebouw	69
Bouw dorpshuis en sporthal Zeeland	51
Vorbereidingskosten GREX Kerkstraat Oost	12
Uitvoering Landschapsbeleidsplan	21
Aansluiting evenementkasten	12
Dorpsontwikkelingsplan Reek	173
Vervangen Citrix Server	18
Modernisering Gemeentelijke Basis Administratie (MGBA)	23

Investerings grondexploitatie GREX

In 2019 is er voor € 1,4 miljoen geïnvesteerd in de GREX. Van dit bedrag is € 90.000 rentelasten. De grootste investering betreft het plan LOG Graspeel (€ 0,79 miljoen).

Investerings uit onderhoudsvoorzieningen

Naast bovengenoemde investeringen is er in 2019 ten laste van gevormde onderhoudsvoorzieningen een bedrag van € 1,9 miljoen uitgegeven voor onderhoud van riolering, wegen en gebouwen.

Risico's

Naast de algemene risico's uit de bedrijfsvoering zijn de belangrijkste risico's het sociaal domein, de GREX en een nieuw risico voor 2020, de mogelijk forse financiële gevolgen van de coronacrisis. Alle risico's zijn vermeld in Paragraaf A Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Hieronder worden specifiek de risico's in het sociaal domein, de GREX en de coronacrisis benoemd.

Voor het opvangen van eventuele risico's is de behoedzaamheidsreserve de aangewezen reserve.

Sociaal Domein (jeugdhulp)

De integratie uitkering die we op dit moment ontvangen voor de jeugdhulp is niet kostendekkend.

Hiervoor zijn diverse redenen te benoemen, zoals: beperkte invloed op doorverwijzingen huisartsen naar landelijke gefinancierde instellingen (LTA), vertraging in de uitvoering van de transformatie, overproductie Zorg in Natura, etc. Met de 1ste Burap 2020 worden de ramingen voor 2020 en volgende jaren aangepast.

Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de compensatieregeling 18+ en voogdij.

Sociaal Domein (PW / Bbz)

De corona-crisis zal ook zijn weerslag hebben op de economie in ons land. Een grotere werkloosheid wordt verwacht, waardoor er een groter beroep wordt gedaan op PW-gelden en re-integratiebudgetten. De re-integratiebudgetten staan in ieder geval al als risico te boek, nu de AGR eind 2020 begin 2021 naar verwachting is uitgeput. Actueel zijn op dit moment de Tozo-uitkeringen voor ondernemers die in de financiële problemen zijn gekomen als gevolg van de corona-maatregelen. De verwachting is dat een deel van deze ondernemers uiteindelijk in het bijstandsbestand terecht zal komen of een reguliere Bbz-uitkering aan zal vragen.

Voor Wmo en Jeugd zijn de directe financiële gevolgen van de corona-crisis op dit moment nog niet in te schatten. Los van de corona-crisis, is er de afgelopen jaren een forser beroep gedaan op de Wmo. De stijgende kosten als gevolg van het abonnementstarief is hier een onderdeel van. Daarnaast zijn de exacte gevolgen ten aanzien van hulpvragen als gevolg van het gestarte project vitale recreatieparken nog niet te voorspellen, maar wel is het een gegeven dat hier meldingen en aanvragen uit voort vloeien. Dit heeft dan ook een gevolg voor de kosten.

Grondexploitatie

De GREX is een bedrijfsmatige tak van de gemeente-exploitatie die de laatste jaren sterk fluctueerde door de economische situatie. Net als in voorgaande jaren vertoonde het aantal grondverkoop in 2019 een stijgende lijn.

In deze jaarrekening zijn de prognoses voor een aantal plannen door verschillende oorzaken beïnvloed:

- Winstneming GREX. In de 2^e Burap werd uitgegaan van winstneming van € 570.000. Na herziening van alle baten en lasten van de GREX is dit afgenomen tot € 348.458.

- Op de locatie Pastoor van Winkelstraat zijn stallen gesloopt en is de grond gesaneerd. Dit kostte aanzienlijk meer dan begroot. Daarnaast zijn de nog te verkopen gronden binnen het LOG opnieuw getaxeerd. Deze viel fors lager uit. Daarom is een extra bedrag in de voorziening voor verlies van dit complex gestort (€ 307.923).

Reek Zuid. Ook dit complex is opnieuw getaxeerd. O.a. hierdoor is het verlies gedaald en is € 307.560 vrijgevallen uit de voorziening.

De risico's binnen de GREX bestaan o.a. uit verliesgevende complexen. Eind 2019 zijn voor de te verwachten tekorten op de GREX de volgende voorzieningen ingesteld.

	01-07-2016	01-01-2017	01-01-2018	01-01-2019	01-01-2020
Reek Zuid	2.766.809	2.940.036	3.871.930	4.091.545	3.783.985
Vensteeg	701.861	695.705	715.609	875.243	878.689
Log Graspeel	100.690	129.782		551.624	859.547
Totaal:	3.569.360	3.765.523	4.587.539	5.518.412	5.522.221

Coronacrisis

Door de coronacrisis zijn er voor alle geledingen in de maatschappij soms forse financiële gevolgen. Een deel van deze gevolgen zijn direct voelbaar voor ons en een deel zal of kan op de gemeenten afgewenteld worden of er zal ons om financiële middelen worden gevraagd door (Landerdse) bedrijven, verenigingen, instellingen etc. Een deel van de hieronder genoemde risico's zijn vooral gericht op bedrijven waarvan de bedrijfsvoering in 2020 in het geding is of komt. Soms komen ze bovenop al bestaande risico's in deze paragraaf.

De volgende risico's zijn opgenomen:

- Inbaarheid belastingen (bedrijven)
- Toeristenbelasting (bedrijven)
- Algemene uitkering (trap af)
- Openstaande debiteuren (bedrijven)
- Opbrengsten tarieven (huur, o.a. sportzalen, dorpshuizen etc.)
- Opbrengsten leges (omgevingsvergunningen, bestemmingsplannen en marktgelden)
- Sociaal Domein
- Verkoop gronden (bedrijventerreinen GREX)
- Gewaarborgde geldleningen
- Bijdragen gemeenschappelijke regelingen
- Subsidies aan verenigingen en instellingen

Een groot deel van de gevolgen ligt buiten onze invloedssfeer. Voor een ander deel zullen er (politieke) keuzes gemaakt moeten worden vooral als het gaat om financieel bij te springen. Dat zal een afweging zijn tussen geld en de gewenste maatschappelijke situatie.

Deel 1: De programma's

1. Veiligheid

Burgemeester Bakermans

Waar gaat dit programma over?

Het programma omvat openbare orde, veiligheid en crisisbeheersing, het verbeteren van de sociale veiligheid en de vermindering van criminaliteit en overlast.

Wat wilden wij bereiken in 2019?	Hebben we dat bereikt in 2019?	Effecten
1. Dagelijkse zichtbaarheid en bereikbaarheid van handhavers	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	- Betere handhaving van de regelgeving en verhoging van het gevoel van veiligheid bij inwoners. - De Boa's zijn voor de inwoners herkenbaar aanwezig in het openbaar domein en bij evenementen. - Het team handhaving van de gemeente voert gericht controles uit en spreekt inwoners aan. - Inwoners zijn zich meer bewust van de regelgeving.
2. Overlast door jeugd terugdringen	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk Niet in alle kernen van de gemeente is de overlast even prominent aanwezig en dus wordt ook niet in alle kernen de zelfde methodiek toegepast.	- Minder klachten en meer betrokkenheid van de jeugd bij lokale activiteiten. - Jongeren worden actief benaderd en hun problemen worden bespreekbaar gemaakt.
3. Verstevigen aanpak van ondermijnende criminaliteit	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	- Meer bewustzijn onder de bevolking. - Van reactie naar proactie. - Toepassen van de wet Bibob. - Binnen vakantieparken wordt meer gecontroleerd en eigenaren zijn zich bewust van de effecten die ondermijnende criminaliteit heeft op hun park.
4. Aanpak illegale bewoning campings	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	- Bewustwording bij eigenaren en bewoners van vakantieparken en het terugdringen van illegale bewoning. - Bestuurlijke aandacht voor een integrale aanpak. - Revitalisering van vakantie parken. - Druk op de reguliere dienstverlening van de

		gemeente als gevolg van inschrijving in de registers. - Er is een nachtregister ingevoerd waarin de overnachting worden geregistreerd.
5. Samenwerking met Uden op het gebied van beleidsadvisering en juridische advisering. Veiligheid effecturen	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	- Bevorderen integrale veiligheid. - Actueel houden van veiligheid-plan. - Brede samenwerking met instanties op het gebied van veiligheid.
6. Meer verkeersveiligheid in het buitengebied	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	- Minder ongevallen. - Betere bewustwording van bestuurders van landbouwvoertuigen. - Aandacht voor inrichting van wegen.
7. Versterking wijken/burgerparticipatie	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	- Betrokkenheid van inwoners bij veilige leefomgeving. - Versterking van de buurtpreventie.

Beleidsindicatoren 2019

Nummer en naam indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2019		Jaarrekening 2019	
			Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1. Verwijzingen Halt	Per 10.000 inwoners 12 – 17 jaar	Bureau Halt	2017	107 jongeren	2018	93 jongeren
2. Winkeldiefstallen	Per 1.000 inwoners	CBS	2017	0 diefstallen	2018	0 diefstallen
3. Geweldd misdrijven	Per 1.000 inwoners	CBS	2017	2,6 gewelds-misdrijven	2018	3,6 gewelds-misdrijven
4. Diefstallen uit woning	Per 1.000 inwoners	CBS	2017	2 diefstallen woningen	2018	3,9 diefstallen
5. Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Per 1.000 inwoners	CBS	2017	5,2 vernielingen	2018	3,9 vernielingen

Wat mag het kosten?

In tabel 1.2 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Tabel 1.2		Veiligheid		
		(bedragen in duizenden euro's)		
		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie
Lasten		2019	2019	2019
<i>Taakveld</i>				
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	946	931	952
1.2	Openbare orde en veiligheid	283	367	415
Totaal lasten		1.228	1.298	1.367
Baten				
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-7	-96	-91
1.2	Openbare orde en veiligheid	-15	-19	-19
Totaal baten		-21	-115	-110
Saldo van baten en lasten		1.207	1.183	1.257
Reserves				
	Onttrekkingen	-9	-9	-27
	Stortingen	0	0	0
Gerealiseerd resultaat		1.198	1.174	1.230

Financiële toelichting

Reserves:

Bij dit programma behorende reserves zijn:

Omschrijving	01-01-2019	31-12-2019
DKU Brandweerkazerne / werkplaats Schaijk	€ 120.662	€ 111.382

Investerings:

Er zijn bij dit programma geen investeringen.

Financiële toelichting

Voor een nadere financiële toelichting verwijzen wij u naar de toelichting in de jaarrekening.

Financiële analyse

Voor een nadere financiële toelichting verwijzen wij u naar de toelichting in de jaarrekening.

Bijlage beleidsnota's

- Integraal Veiligheidsplan (2015 -2018)
- Regionaal Crisisplan Veiligheidsregio Brabant-Noord (2016-2019)
- Algemene Plaatselijke Verordening gemeente Landerd (2018)
- Brandbeveiligingsverordening gemeente Landerd (2013)
- Evenementenbeleid (2014)
- Preventie handhavingsbeleid (2014)

2. Verkeer en vervoer

Wethouder Vereijken

Waar gaat dit programma over?

Het programma verkeer en vervoer omvat de aanleg en onderhoud van wegen en de openbare verlichting, de zorg voor veilige wegen en verkeersvoorzieningen, voldoende parkeergelegenheid in de kernen en een goed en toegankelijk openbaar vervoer.

Wat wilden wij bereiken in 2019?	Hebben we dat bereikt in 2019?	Effecten
1. Vernieuwen en verbreden fietspaden Maashorst	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk De Recreatievisie Maashorst is afgerond maar nog niet vastgesteld. In het bijbehorend uitvoeringsprogramma is het ontwikkelen van een samenhangend routeplan en toegankelijkheidsplan als actiepunt opgenomen. In de uitwerking wordt de vernieuwing en verbreding van fietspaden nader uitgewerkt.	Het uitvoeringsprogramma van de Recreatievisie Maashorst draagt bij aan de verbetering van het fietspadennetwerk en vergroting van aantrekkelijkheid voor toerisme en recreatie. De aantrekkelijkheid en toegankelijkheid voor mindervalide gebruikers is verbeterd door het toepassen van hydraulische toegangspoorten in de Maashorst.
2. Uitvoeren wegininspectie	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	De visuele wegininspectie van het totale areaal verhardingen heeft inzicht gegeven in de huidige kwaliteit. Vervolgens zijn ernstige schadebeelden hersteld. Toegankelijkheid en veiligheid worden gewaarborgd.
3. Uitvoering jaarplan wegen	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk De ernstige schadebeelden voor voetpaden, fietspaden en rijbanen uitgevoerd in klinkerverhardingen zijn hersteld. Ernstige schadebeelden voor fietspaden en rijbanen uitgevoerd in asfaltverhardingen is nog niet afgerond. Eerdere uitvoering was niet mogelijk omdat onderhoudswerkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden bij lage temperaturen.	Verbetering van de kwaliteit verhardingen en verhoging van het gebruikconform.

Beleidsindicatoren 2019

Vanaf heden zijn er in programma 2 geen beleidsindicatoren die opgenomen moeten worden.

Wat mag het kosten?

In tabel 2.2 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Tabel 2.2		Verkeer en vervoer		
		<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>		
		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie
Lasten		2019	2019	2019
<i>Taak veld</i>				
2.1	Verkeer en vervoer	1.786	1.807	1.628
2.2	Parkeren	0	0	0
2.3	Recreatieve havens	0	0	0
2.4	Economische havens & waterwegen	0	0	0
2.5	Openbaar vervoer	10	10	8
Totaal lasten		1.796	1.818	1.636
Baten				
2.1	Verkeer en vervoer	-34	-118	-90
2.2	Parkeren	0	0	0
2.3	Recreatieve havens	0	0	0
2.4	Economische havens & waterwegen	0	0	0
2.5	Openbaar vervoer	0	0	0
Totaal baten		-34	-118	-90
Saldo van baten en lasten		1.763	1.700	1.546
Reserves				
	Onttrekkingen	-16	-85	-40
	Stortingen	0	53	14
Gerealiseerd resultaat		1.747	1.668	1.520

Financiële toelichting

Reserves:

Bij dit programma behorende reserves zijn:

Omschrijving	01-01-2019	31-12-2019
Reserve openbare verlichting	€ 104.820	€ 111.722
DKU rotonde Peelweg / Langenboomseweg	€ 345.855	€ 330.134

Investerings:

Bij dit programma behorende investeringen zijn:

Omschrijving	Krediet	Uitgaven/ Inkomsten t/m 31-12-2019	Afgesloten Ja/Nee
Fietspad Maashorst	€ 0	€ 0	Nee
Brug Boterbloem	€ 0	€ 6.198	Nee
Sport en Spel Reek openbaar gebied	€ 122.588	€ 0	Nee
Inrichting gebied bij Dorpshuis / Sporthal Zeeland	€ 50.000	€ 7.656	Nee
Centrumplan Zeeland	€ 1.866.340	€ 1.744.941	Nee
Centrumplan Zeeland (inkomsten)	- € 96.000	- € 120.706	Nee
Reconstructie Kerkweg	€ 71.373	€ 41.471	Nee
Reconstructie Peelweg	€ 288.973	€ 113.848	Nee
Herinrichting Bergmaas	€ 175.000	€ 58.518	Ja
Bushaltes Bergmaas	€ 635.000	€ 749.285	Ja
Bushaltes Bergmaas (inkomsten)	- € 390.000	- € 533.392	Ja
Fietspad Kapelweg	€ 125.000	€ 96.648	Ja
Fietspad Kapelweg (inkomsten)	- € 62.500	€ 0	Ja
Aanleg openbaar gebied Centrumplan Schaijk	€ 3.080.609	€ 3.091.593	Ja
Aanleg openbaar gebied Centrumplan Schaijk (inkomsten)	- € 899.459	- € 900.049	Ja
Grond bushalte / fietspad Voederheil	€ 5.425	€ 4.408	Ja
Grond bushalte / fietspad Voederheil (inkomsten)	- € 5.425	- € 4.408	Ja

Financiële toelichting

Voor een nadere financiële toelichting verwijzen wij u naar de toelichting in de rekening.

Bijlage beleidsnota's

- Wegbeheer gemeente Landerd (2016)
- Beleidsplan openbare verlichting (2016)
- Verkeersnotitie Landerd 2012
- Parkeerbeleid Landerd 2012
- Resultaten behoeftenonderzoek Toekomst van Landerd (2015).

3. Economie en toerisme

Wethouder Vereijken

Waar gaat dit programma over?

Het programma omvat het bevorderen van een evenwichtige veelzijdige economische en toeristisch-recreatieve structuur en werkgelegenheid.

Wat wilden wij bereiken in 2019?	Hebben we dat bereikt in 2019?	Effecten
1. Een actief en gericht acquisitiebeleid voor bedrijventerreinen waarbij wordt gekeken naar mogelijkheden en kansen	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	- De beschikbare terreinen zijn erg gewild en worden snel uitgegeven. Dit betekent dat we ook ondernemers teleur moeten stellen. - Met ondernemers wordt gekeken naar maat oplossingen. - Nadenken over uitbreiding bestaande locaties c.q. toekomstige locaties.
2. Versterken en verbreden van de samenwerking met de toeristische sector (VVV-regio, Platform Toerisme Landerd, Maashorstboeren, Recron en natuurorganisaties)	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	- Samen met PTL, Visit en de VVV is actief samengewerkt, onder andere aan evenementen en producten rondom Operation Market Garden. - Grootse viering van 75 jaar bevrijding. - Samen met gemeenten in de regio heroriënteren op samenwerking met de VVV en andere instanties op recreatief gebied.
3. Stimuleringsmaatregelen (Stimuleren van (dag) recreatie, door onder andere actieve marketing van de Landerdse kernen)	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk Er is nog geen Maashorst visie recreatie vastgesteld	- Extra inzet geweest op de Online marketing van Landerd inclusief de kernen. - Actueel houden van de website "Welkom in Landerd".
4. Extra bijdrage PTL om jaarbudget op hetzelfde niveau te houden	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	PTL blijft de komende jaren actief, er is een nieuwe meerjarenovereenkomst afgesloten om de activiteiten van PTL te borgen voor de komende 5 jaar

Nummer en naam indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2019		Jaarrekening 2019	
			Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1. Functiemenging	Percentage	LISA	2017	49,1%	2019	49,8%
2. Vestigingen (van bedrijven)	Per 1.000 inwoners 15 - 64 jaar	LISA	2017	129,5 bedrijven	2019	139,2 bedrijven

Toelichting:

Ad. 1: De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Wat mag het kosten?

In tabel 3.2 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Tabel 3.2		Economie en toerisme		
		(bedragen in duizenden euro's)		
		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie
Lasten		2019	2019	2019
<i>Taak veld</i>				
3.1	Economische ontwikkeling	47	92	22
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	465	269	170
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregeling	21	28	22
3.4	Economische promotie	257	468	299
Totaal lasten		789	857	513
Baten				
3.1	Economische ontwikkeling	0	0	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-487	-579	-517
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregeling	-9	-9	-8
3.4	Economische promotie	-387	-446	-435
Totaal baten		-882	-1.034	-960
Af:	Baten via algemene dekkingsmiddelen	-373	-373	-347
	Baten exclusief algemene dekkingsmiddelen	-510	-661	-613
Saldo van baten en lasten		279	196	-99
Reserves				
	Onttrekkingen	0	-23	-192
	Storingen	0	0	23
Gerealiseerd resultaat		279	173	-268

Financiële toelichting

Reserves:

Er zijn bij dit programma geen reserves.

Investerings:

Er zijn bij dit programma geen investeringen.

Financiële toelichting

Voor een nadere financiële toelichting verwijzen wij u naar de toelichting in de rekening.

Bijlage beleidsnota's

- Toeristisch-recreatief beleidsplan 'Werk maken van vrijetijd' (2016)
- Maashorst Manifest (2014)
- Ontwikkelingsvisie Recreatieterreinen Landerd (2012)
- Bestemmingsplannen Reek Zuid (2012) en Voederheil II (2013)
- Bestemmingsplan bedrijventerreinen (2013)
- Projectvoorwaarden Reek Zuid (2011) en Voederheil II (2013)
- Richtlijnen gronduitgifte bedrijventerreinen gemeente Landerd 2011
- Algemene verkoopvoorwaarden van de gemeente Landerd voor de verkoop van percelen industrieterrein (2011)
- Resultaten behoeftenonderzoek Toekomst van Landerd (2015)

4. Onderwijs

Wethouder Böhmer

Waar gaat dit programma over?

Het programma onderwijs omvat de zorg voor de onderwijshuisvesting voor alle scholen en daarnaast de zorg voor het openbaar onderwijs, het ontwikkelen van lokaal onderwijsbeleid, het arrangement "spelen en ontwikkelen" en voorschoolse educatie.

Wat wilden wij bereiken in 2019?	Hebben we dat bereikt in 2019?	Effecten
1. Taalklas	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	- Kinderen van de Taalklas hebben meer aansluiting met andere Nederlandse leerlingen van de school en ze zijn nu onderdeel van de school. - De kinderen hebben nu meer rust en duidelijkheid en maken een snellere ontwikkelingsgroei door.
2. Nadere uitvoering geven aan de ontwikkelagenda passend onderwijs	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	Er is een besluit genomen om de werkwijze van het dyslexieteam te continueren tot en met 31 juli 2022.

Beleidsindicatoren 2019

			Begroting 2019		Jaarrekening 2019	
Nummer en naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1. Absoluut verzuim	Per 1.000 leerlingen	Ingrado	2017	3,35 leerlingen	2017	3,4 leerlingen
2. Relatief verzuim	Per 1.000 leerlingen	Ingrado	2017	8,80 leerlingen	2018	9 leerlingen
3. Voortijdige schoolverlaters	Percentage deelnemers aan VO en MBO onderwijs	DUO	2016	1,2% van de leerlingen	2018	0,8% van de leerlingen

Toelichting:

Ad. 1: Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen leeftijd 5-18 jaar.

Ad. 2: Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen leeftijd 5-18 jaar.

Ad. 3: Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

Wat mag het kosten?

In tabel 4.2 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Tabel 4.2		Onderwijs		
		<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>		
		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie
Lasten		2019	2019	2019
<i>Taak veld</i>				
4.1	Openbaar onderwijs	0	0	0
4.2	Onderwijshuisvesting	694	704	648
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	384	500	523
Totaal lasten		1.078	1.204	1.171
Baten				
4.1	Openbaar onderwijs	0	0	0
4.2	Onderwijshuisvesting	-205	-205	-202
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-63	-118	-118
Totaal baten		-268	-323	-320
Saldo van baten en lasten		810	881	851
Reserves				
	Onttrekkingen	-186	-185	-185
	Stortingen	0	0	0
Gerealiseerd resultaat		624	695	666

Financiële toelichting

Reserves:

Bij dit programma behorende reserves zijn:

Omschrijving	01-01-2019	31-12-2019
DKU nieuwbouw Den Omgang	€ 199.666	€ 192.131
DKU nieuwbouw De Regenboog	€ 466.871	€ 451.311
DKU Kindcentrum Zeeland	€ 5.348.676	€ 5.200.399
DKU Frisse Scholen Oventje	€ 12.515	€ 11.552
DKU Frisse Scholen Kreek'l	€ 96.545	€ 89.118
DKU Frisse Scholen Vlinder	€ 69.727	€ 64.363

Investerings:

Er zijn bij dit programma geen investeringen.

Financiële toelichting

Voor een nadere financiële toelichting verwijzen wij u naar de toelichting in de rekening.

Bijlage beleidsnota's

- Verordening voorzieningen onderwijshuisvesting gemeente Landerd (2016)
- Verordening leerlingenvervoer gemeente Landerd (2014)
- Notitie invoering Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie; gemeente Landerd (2012)
- Notitie verbetering kwaliteit voor- en vroegschoolse educatie, gemeente Landerd (2015)

5. Sport, cultuur, recreatie en natuur

Wethouder Böhmer

Wethouder Vereijens (accommodaties, recreatie en natuur)
Burgemeester Bakermans (Landerdse omroepstichting)

Waar gaat dit programma over?

Dit programma omvat het initiëren en in stand houden van voorzieningen op de gebieden kunst, cultuur, sport en het beschermen van een aantal cultuurhistorische gebouwen. Tevens omvat het alle groene onderdelen van het gemeentelijke takenpakket waaronder beleid, aanleg, beheer en onderhoud van openbaar groen, speeltuinen en dierenparken, landschap en bossen. Ook het taakveld natuur hoort bij dit programma.

Wat wilden wij bereiken in 2019?	Hebben we dat bereikt in 2019?	Effecten
1. MFA Reek	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	De betrokken partijen zijn aan de slag gegaan met de concrete uitwerking van Sport & Spel (oprichten bestuur en opstellen ondernemingsplan).
2. Toekomstbestendigheid buitensport	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk	Aanpassingen VCO en DAW zijn afgerond. Het kunstgrasveld bij Festilent is gereed. We zijn gestart met de renovatie van de natuurgrasvelden bij voetbalvereniging Festilent. In 2019 zijn het hoofdveld en trainingsveld aangepakt. In 2020 volgen veld 2 en 5.
3. Sporthal de Eeght Schaijk (renovatie en tribune)	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk Actuele onderhoudsinformatie beschikbaar a.d.h.v. een algehele visuele inspectie. De inventarisatie over het gebruik, inrichting en uitstraling is nog niet afgerond.	De visuele inspectie geeft inzicht in de huidige kwaliteit van het object. De meerjaren onderhoudsplanning is geactualiseerd en geeft inzicht in kwaliteit en kosten in tijd. Programma van eisen renovatie sporthal. Een bouwkundig goede en qua beleving aantrekkelijke sporthal.
4. BuurtSportCoach	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	De inzet van buurtsportcoaches is structureel en duurzaam geregeld. De cofinanciering door andere partijen is toegenomen en voldoende. Advies in het kader van gezonde, vitale en toekomstbestendige sport- en beweegaanbieders is expliciet opgenomen als taak in het jaarprogramma van de

		buurtsportcoaches.
5. Beheerorganisatie de Maashorst	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk Door vaststelling van de nota Governance is de organisatie Maashorst gecontinueerd. De inrichting van een professionele uitvoerings- en beheersorganisatie is nog niet afgerond. Het gezamenlijk werkplan is voorbereid maar de operationele inrichting is nog niet gereed.	Continuïteit in het beheer en de ontwikkeling van de Maashorst. Eén uniforme wijze van beheer voor de Maashorst
6. Projecten "Meer Maashorst" afronden	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	Vergroten van de aantrekkelijkheid van de Maashorst voor natuur, toerisme en recreatie.
7. Natuurpoort Maashorst	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk Met de afronding van het project Regionale entree Palmstraat (Meer Maashorst) zijn de noodzakelijke randvoorwaarden gerealiseerd om de ontwikkeling mogelijk te maken. Op dit moment is de realisatiefase in uitvoering bij het Maashorst Team.	Een aansprekende en publiek trekkende natuurpoort waarvan het beheer duurzaam is geregeld.
8. Extra groen in de wijken en ecologisch beheer	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	Vergroting wateropvang in versteende gebieden. Vermindering belasting op natuur en milieu.

Beleidsindicatoren 2019

			Begroting 2019		Jaarrekening 2019	
Nummer en naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1. Niet-sporters	Percentage	RIVM en CBS	2016	43,4% van de inwoners	2016	43,4% van de inwoners

Toelichting:

Ad. 1: Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.

Wat mag het kosten?

In tabel 5.2 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Tabel 5.2		Sport, cultuur, recreatie en natuur		
		<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>		
		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie
Lasten		2019	2019	2019
<i>Taak veld</i>				
5.1	Sportbeleid en activering	179	691	486
5.2	Sportaccomodaties	906	837	808
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	139	144	140
5.4	Musea	15	16	17
5.5	Cultureel erfgoed	70	73	64
5.6	Media	403	395	392
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.373	1.511	1.355
Totaal lasten		3.085	3.666	3.262
Baten				
5.1	Sportbeleid en activering	0	-187	-118
5.2	Sportaccomodaties	-143	-139	-137
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-8	-8	-8
5.4	Musea	0	0	0
5.5	Cultureel erfgoed	-7	-7	0
5.6	Media	0	0	0
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-35	-36	-226
Totaal baten		-193	-376	-488
Saldo van baten en lasten		2.893	3.290	2.774
Reserves				
	Onttrekkingen	-111	-455	-368
	Stortingen	152	153	21
Gerealiseerd resultaat		2.933	2.988	2.427

Financiële toelichting

Reserves:

Bij dit programma behorende reserves zijn:

Omschrijving	01-01-2019	31-12-2019
DKU Herontwikkeling DAW	€ 1.423.320	€ 1.381.512
DKU uitbreiding kleedaccommodatie EMOS	€ 32.245	€ 0
Reserve Stimulering Sport	€ 500.000	€ 277.038
Reserve Speeltoestellen	€ 97.672	€ 99.596
Bestemmingsreserve Bomen	€ 48.786	€ 48.786
Reserve groen	€ 646.270	€ 836.786
DKU EVZ Melkpad/Graspeelloop	€ 58.750	€ 58.750
DKU EVZ Munsche Wetering	€ 150.283	€ 150.283

Investerings:

Bij dit programma behorende investeringen zijn:

Omschrijving	Krediet	Uitgaven/ Inkomsten t/m 31-12-2019	Afgesloten Ja/Nee
Uitvoering Landschapsbeleidsplan	€ 486.310	€ 486.094	Nee
Uitvoering Landschapsbeleidsplan (inkomsten)	- € 486.311	- € 486.094	Nee
EVZ Melkpad-Graspeelloop 2015	€ 117.500	€ 0	Nee
EVZ Melkpad-Graspeelloop 2015 (inkomsten)	- € 58.750	€ 0	Nee
EVZ Munsche wetering 2016	€ 506.000	€ 45.516	Nee
EVZ Munsche wetering 2016 (inkomsten)	- € 354.200	€ 0	Nee
Sport en Spel Reek gebouw	€ 3.031.561	€ 94.893	Nee
Sport en Spel Reek tijdelijk gebouwen	€ 74.604	€ 0	Nee
Sport en Spel Reek grond	€ 153.000	€ 0	Nee
Sport en Spel Reek Sportterrein	€ 41.514	€ 0	Nee
Entree Palmstraat	€ 1.109.351	€ 1.109.349	Nee
Entree Palmstraat (inkomsten)	- € 1.109.351	- € 809.352	Nee
DAW/EMOS kunstgrasvelden	€ 468.092	€ 468.092	Nee
Aanleg kunstgrasveld Festilent	€ 503.371	€ 445.121	Nee
Herstel natuurgrasvelden Festilent	€ 250.000	€ 153.492	Nee
Sportaccommodaties gebouwen	€ 15.777	- € 15.777	Nee
VCO vernieuwing 4 kleedlokalen	€ 180.000	€ 187.472	Nee
Aanleg trapveldjes	€ 70.000	€ 37.500	Nee
Aansluiting evenementkasten	€ 160.000	€ 121.036	Nee
Aankoop Bosperceel SCH01 I 18	€ 32.000	€ 0	Nee
Aankoop Bosperceel SCH01 I 18 (inkomsten)	- € 20.000	€ 0	Nee
Vervanging kunstgrasveld DAW	€ 0	€ 4.568	Nee
Dreven en driften Zeeland	€ 559.474	€ 559.474	Ja
Dreven en driften Zeeland (inkomsten)	- € 559.474	- € 559.474	Ja
Dreven en driften Schaijk	€ 326.257	€ 326.257	Ja
Dreven en driften Schaijk (inkomsten)	- € 326.256	- € 326.256	Ja
Herinrichting velden korfbalvereniging EMOS (inkomsten)	- € 16.770	- € 16.769	Ja
Uitbreiding kleedlokaal EMOS (inkomsten)	- € 28.496	- € 28.495	Ja
Uitbreiding/verbouw kleedlokaal EMOS (inkomsten)	- € 101	- € 101	Ja

Financiële toelichting

Voor een nadere financiële toelichting verwijzen wij u naar de toelichting in de rekening.

Bijlage beleidsnota's

- (Deel) Subsidieverordeningen en subsidiebesluiten
- Landschapsbeleidsplan 2019-2023
- MaashorstManifest evaluatie en vooruitblik (met Uitvoeringsprogramma 2015-2019) (2014)
- Structuurvisie BIO (2009)
- Bomenverordening gemeente Landerd
- Bomenbeheerplan (2007)
- Natuurwaardenkaart (2014)
- Lijst en kaart waardevolle en monumentale bomen (2012)

6. Sociaal domein

Wethouder Böhmer
Wethouder Vereijken (accommodaties)

Waar gaat dit programma over?

Het programma gaat over de gemeentelijke taken in het brede sociaal domein. Met name de door het rijk overgedragen taken vormen hiervan het hart, maar ook de beleidsterreinen die hiermee directe raakvlakken hebben zijn in dit programma opgenomen.

Wat wilden wij bereiken in 2019?	Hebben we dat bereikt in 2019?	Effecten
1. Vluchtelingenwerk	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	Structurele basis is ingevoerd, waardoor kwalitatief goede begeleiding kan worden geboden aan statushouders.
2. Jeugdzorg	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	- De transformatie opgaven zijn nader uitgewerkt maar zijn later gestart dan verwacht. - Per 1 december 2019 heeft de gemeente Landerd consulenten jeugd in dienst voor onder andere de toeleiding naar gespecialiseerde jeugdhulp. - Er is daling van het aantal jeugdige die gebruik maken van gespecialiseerde jeugdhulp. - De gemeenten in de regio Brabant Noordoost hebben besluiten genomen rondom de inkoop 2021 voor gespecialiseerde jeugdhulp. - Bij het BJG was er in 2019 nagenoeg geen wachtlijst maar bij (sommige) aanbieders van gespecialiseerde jeugdhulp wel.
3. Samen Landerd Samen Beter	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk • Vermindering normalisering consumptief drugsgebruik • Minder ervaren belasting mantelzorgers • Opvoeders weten beter waar ze terecht kunnen met hun vragen • Eerder en beter signaleren eenzaamheid.	De resultaten van het programma zijn terug te vinden in de leergeschiedenis (RV 12 december 2019)

4. Realisatie dorpshuis/sporthal Zeeland	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk	Stichting Dorpshuis Zeland opgericht, ondernemingsplan gereed. Aanbesteding volgt in 2020.
5. Afronding dorpsplan Reek	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk	Onderdelen van het dorpsplan zijn afgerond (bijv. dorpschart, ommetjes). Andere zijn in uitvoering.
6. Jongerenwerk	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	De preventiewerkers jeugd en de BuurtSportCoach hebben diverse activiteiten georganiseerd aan de hand van de trends en ontwikkelingen voor jongeren.
7. Extra aandacht bewoners in kwetsbare positie	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	- Verbetering van de integrale samenwerking op het gebied van Q-koorts. Bijvoorbeeld door multidisciplinair overleg te organiseren bij complexe problematiek en maatwerk te faciliteren. Maar ook door versterking van de beleidsmatige en uitvoerende samenwerking tussen gemeente Meijerijstad, Uden en Landerd op het gebied van Q-koorts. - Verbetering van de samenwerking op het gebied van inwoners met psychische kwetsbaarheid. Door als gemeenten in de regio met maatschappelijke partners, adviesraden sociaal domein, cliënten, ervaringsdeskundigen en verwanten samen te werken aan de werkprocessen en de implementatie van de Wet verplichte ggz die vanaf 2020 van start gaat.
8. Dorps- en bewonersinitiatieven	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk	De dorpsinitiatiefgroepen blijven actief met hun dorpsplannen. Er is sprake van afgesloten projecten en lopende projecten en activiteiten met wisselende snelheden die passen bij de verschillende initiatieven.
9. Ondersteuning vrijwilligers	☐ Ja ☒ Nee ☐ Gedeeltelijk	Is geen uitvoering aangegeven

10. Integrale zorgvisie	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	- Is afgerond, zie raadsinformatiebrief 26 februari 2019. - Er wordt gewerkt aan lokale invulling en verbinding tussen Jeugd, Wmo en participatie.
-------------------------	---	---

Beleidsindicatoren 2019

Nummer en naam indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2019		Jaarrekening 2019	
			Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1. Banen	Per 1.000 inwoners 15 – 64 jaar	LISA	2017	603,5 banen	2019	640,7 banen
2. Jongeren met een delict voor de rechter	Percentage 12 – 21 jarigen	Verwey Jonker Inst.	2015	0,51% van de jongeren	2015	1% van de jongeren
3. Kinderen in uitkeringsgezin	Percentage kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Inst.	2012	2,15% van de kinderen	2018	4% van de kinderen
4. Netto arbeidsparticipatie	Percentage van werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking	CBS	2017	68,5% werkzaam	2018	69,6% werkzaam
5. Werkloze jongeren	Percentage 16 – 22 jarigen	Verwey Jonker Inst.	2015	0,45% van de jongeren	2018	2% van de jongeren
6. Personen met een bijstandsuitkering	Per 1.000 inwoners 18 jaar en ouder	CBS	2017	16,4 personen	2019	136,2 personen
7. Lopende re-integratievoorzieningen	Per 1.000 inwoners 15 – 64 jaar	CBS	2017	236,5 re-integratievoorzieningen	2018	259,1 re-integratievoorzieningen
8. Jongeren met jeugdhulp	Percentage van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2017	12,8% van de jongeren	2019	10,5% van de jongeren
9. Jongeren met jeugdbescherming	Percentage van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2017	1% van de jongeren	2019	1% van de jongeren
10. Jongeren met jeugdreclassering	Percentage van alle jongeren 12 – 23 jaar	CBA	2017	Gegevens niet beschikbaar	2019	Gegevens niet beschikbaar
11. Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Per 10.000 inwoners	GMSD	2017	Gegevens niet beschikbaar	2019	270 inwoners

Toelichting:

Ad. 4: Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.

Ad. 5: Het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand.

Wat mag het kosten?

In tabel 6.2 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Tabel 6.2		Sociaal domein		
		<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>		
		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie
Lasten		2019	2019	2019
<i>Taak veld</i>				
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.118	2.265	2.138
6.2	Wijkteams	1.109	626	585
6.3	Inkomensregelingen	2.729	2.681	2.679
6.4	Begeleide participatie	1.884	1.996	1.995
6.5	Arbeidsparticipatie	243	230	175
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	252	249	247
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	1.964	2.028	2.054
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	3.142	3.789	3.827
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	116	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	605	363
Totaal lasten		13.440	14.586	14.065
Af:	Lasten via algemene dekkingsmiddelen	-38	-38	-45
	Lasten exclusief algemene dekkingsmiddelen	13.402	14.548	14.020
Baten				
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-316	-241	-244
6.2	Wijkteams	0	0	0
6.3	Inkomensregelingen	-2.139	-2.084	-2.083
6.4	Begeleide participatie	-10	-10	-15
6.5	Arbeidsparticipatie	0	0	-8
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-31	-100	-106
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	0	-32	-32
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	-105	-105
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0
Totaal baten		-2.496	-2.572	-2.593
Saldo van baten en lasten		10.907	11.976	11.426
Reserves				
	Onttrekkingen	0	0	-410
	Stortingen	0	0	0
Gerealiseerd resultaat		10.907	11.976	11.016

Financiële toelichting

Reserves:

Bij dit programma behorende reserves zijn:

Omschrijving	01-01-2019	31-12-2019
DKU gemeenschapshuis Zeeland	€ 0	€ 0

Investerings:

Bij dit programma behorende investeringen zijn:

Omschrijving	Krediet	Uitgaven/ Inkomsten t/m 31-12-2019	Afgesloten Ja/Nee
Dorpsontwikkelingsplan Reek	€ 500.000	€ 244.424	Nee
Bouw Dorpshuis en sporthal Zeeland	€ 9.222.782	€ 393.120	Nee
Bouw Dorpshuis en sporthal Zeeland (inkomsten)	- € 40.000	- € 30.000	Nee
Inventaris dorpshuis Zeeland	€ 350.000	€ 0	Nee
Inventaris dorpshuis Zeeland (inkomsten)	- € 100.000	€ 0	Nee

Financiële toelichting

Voor een nadere financiële toelichting verwijzen wij u naar de toelichting in de rekening.

Bijlage beleidsnota's

- Participatiewet met bijbehorende verordeningen.
- Minimabeleid
- Beleidsplan Jeugdhulp gemeente Landerd 2015 - 2018
- Transitiearrangement Jeugdzorg 2015
- Implementatieplan Jeugdzorg Noordoost Brabant
- Verordening Jeugdhulp gemeente Landerd 2015
- Transformatieopgaven
- Beleidsplan transitie Awbz/Wmo
- Verordening WMO 2018
- Visie Wonen, Welzijn en Zorg (WWZ)
- Beleidsplan Participatiewet
- Notitie en Verordeningen Participatiewet
- Algemene subsidieverordening, deelverordeningen en subsidiebesluiten
- Resultaten behoeftenonderzoek Toekomst van Landerd (2015)

7. Volksgezondheid en milieu

Wethouder Böhmer

Wethouder Vereijken (onderhoud begraafplaatsen, riolering, water, handhaving)

Wethouder Brands (duurzaamheid, milieu en afval)

Waar gaat dit programma over?

Het programma omvat de zorg voor de openbare volksgezondheid en lijkbezorging en de zorg voor milieu, afvalstoffenverwijdering, duurzaamheid en riolering. Ook maakt de integrale preventieagenda onderdeel uit van dit programma.

Wat wilden wij bereiken in 2019?	Hebben we dat bereikt in 2019?	Effecten
1. Duurzaamheidsmaatregelen	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk Er is geen duurzaamheidsagenda vastgesteld voor de komende jaren.	- Bewustwording vergroot door organisatie bijeenkomsten en ondersteuning lokale initiatieven. - Samenwerking van initiatieven in Brabant op het terrein van duurzaamheid.
2. Energietransitie	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk - De actualiteiten worden gevolgd maar nog niet altijd vertaald in concrete maatregelen - Er is geen beleidskader voor grootschalige zonneparken vastgesteld.	- Bewustwording bevordert door deelname aan campagnes en ontwikkelingen RES. - Podiumbijeenkomst gemeenteraad n.a.v. rapport energieverkenning. - Diverse initiatieven voor grootschalige aanpak zijn ingediend.
3. Brabant Woont Slim	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk Er is nog geen sprake van een grootschalige aanpak. In 2019 is een rijksbijdrage toegekend die wordt ingezet om in 2020 grootschalige aanpak mogelijk te maken.	- Voorlichtingsbijeenkomsten geïnitieerd en mede georganiseerd. - Vouchers beschikbaar gesteld voor woningscan. - Meerdere inwoners hebben een energiescan laten uitvoeren.
4. Aardgas loze omgeving	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk Nog geen actief beleid ontwikkeld in de bestaande woonomgeving.	- Ingespeeld op nieuwe voorschriften - Nieuwe vergunningen worden verleend met voorwaarde aardgas loze aanpak.

Beleidsindicatoren 2019

Nummer en naam indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2019		Jaarrekening 2019	
			Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1. Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	2016	212 kg per inwoner	2018	206 kg per inwoner
2. Hernieuwbare energie	Percentage	RWS	2016	3,6% van de elektriciteit	2018	7,3% van de elektriciteit

Toelichting:

Ad. 2: Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

Wat mag het kosten?

In tabel 7.2 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Tabel 7.2		Volksgezondheid en milieu (bedragen in duizenden euro's)		
		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie
Lasten		2019	2019	2019
<i>Taak veld</i>				
7.1	Volksgezondheid	806	860	802
7.2	Riolering	781	781	739
7.3	Afval	1.278	1.494	1.467
7.4	Milieubeheer	646	869	763
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	42	52	93
Totaal lasten		3.554	4.056	3.863
Baten				
7.1	Volksgezondheid	-33	-8	-21
7.2	Riolering	-1.102	-1.102	-1.119
7.3	Afval	-1.579	-1.579	-1.554
7.4	Milieubeheer	0	0	-6
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-30	-30	-40
Totaal baten		-2.744	-2.719	-2.739
Saldo van baten en lasten		810	1.337	1.124
Reserves				
Onttrekkingen		-143	-326	-739
Stortingen		0	0	0
Gerealiseerd resultaat		667	1.011	385

Financiële toelichting

Reserves:

Bij dit programma behorende reserves zijn:

Omschrijving	01-01-2019	31-12-2019
Reserve afvalstoffenheffing	€ 219.903	€ 32.146
Reserve egalisatie rioolheffing	€ 130.566	€ 83.425
Reserve duurzaamheid in het buitengebied	€ 390.738	€ 15.527

Investerings:

Bij dit programma behorende investeringen zijn:

Omschrijving	Krediet	Uitgaven/ Inkomsten t/m 31-12-2019	Afgesloten Ja/Nee
Ondergrondse glasbakken	€ 45.500	€ 39.080	Nee

Financiële toelichting

Voor een nadere financiële toelichting verwijzen wij u naar de toelichting in de rekening.

Bijlage beleidsnota's

- Wet Publieke Gezondheid (Wpg)
- Beleidsplan transitie AWBZ deel 1 en 2.
- Wet op de Lijkbezorging
- Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (VGRP) Landerd (2017)

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Wethouder Brands (incl. centrumplannen Zeeland en Schaijk)
Wethouder Vereijken (handhaving)

Waar gaat dit programma over?

Het programma omvat het ontwikkelen van ruimtelijk- en volkshuisvestingsbeleid, het maken van bestemmingsplannen, de realisatie van bouwlocaties en het handhaven van bestaand beleid.

Wat wilden wij bereiken in 2019?	Hebben we dat bereikt in 2019?	Effecten
1. Wegwerken achterstanden BAG mutaties	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	Achterstanden zijn weggewerkt. De bestanden zijn op orde.
2. Werken aan een gezond en leefbaar nieuw productielandschap	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk Hier is sprake van een langdurig en meerjarig proces. Vandaar dat hier sprake is van gedeeltelijke realisering.	- Binnen de wettelijke mogelijkheden worden stappen gezet. Bestuurlijk wordt een verdergaande aanpak nagestreefd. In voorkomende gevallen leidt dit tot (langdurige) procedures - Bij de voorbereiding van de omgevingsvisie worden diverse belanghebbenden en andere stakeholders betrokken.
3. Ontwikkelen nieuwe verdienmodellen voor agrarische ondernemers	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk Onder andere aan de hand van keukentafelgesprekken gezien wat de wensen en mogelijkheden zijn. Nog niet alle gesprekken hebben geleid tot daadwerkelijke aanpak.	- Faciliterend binnen de wettelijke mogelijkheden. - Richting Provinciaal bestuur onze invloed op een positieve manier inzetten in het belang van de Landerdse agrarische ondernemers. - Meedenken in de ontwikkelmogelijkheden van agrarische ondernemers en daar waar mogelijk door bedrijfsverplaatsingen bijdragen aan nieuwe innovatieve oplossingen.
4. Faciliteren van drinkwaterpunten	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk	Wordt in 2020 verder opgepakt.
5. Woonvisie	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	- Visie vastgesteld in de raadsvergadering van april 2019. - Uitgangspunten worden vastgelegd in nieuwe anterieure overeenkomsten. - Bij planontwikkeling wordt rekening gehouden met de uitgangspunten van de woonvisie.

Beleidsindicatoren 2019

Nummer en naam indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2019		Jaarrekening 2019	
			Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1. Gemiddelde WOZ-waarde	Duizend euro	CBS	2017	€ 277 gemiddeld per woning x 1.000	2019	€ 303 gemiddeld per woning x 1.000
2. Nieuwe gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	ABF	2015	5,4 nieuwe woningen	2018	27,3 nieuwe woningen
3. Demografische druk	Percentage	CBS	2018	77,8% jonger dan 20 of ouder dan 65	2019	77,2% jonger dan 20 of ouder dan 65
4. Gemeentelijke Woonlasten eenpersoonshuishouden	Euro	COELO	2018	€ 573 per eenpersoonshuishouden	2019	€ 590 per eenpersoonshuishouden
5. Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Euro	COELO	2018	€ 715 per meerpersoonshuishouden	2019	€ 734 per meerpersoonshuishouden

Wat mag het kosten?

In tabel 8.2 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Tabel 8.2		Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (bedragen in duizenden euro's)		
		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie
Lasten		2019	2019	2019
<i>Taak veld</i>				
8.1	Ruimtelijke ordening	381	452	304
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.040	1.653	1.955
8.3	Wonen en bouwen	1.444	1.728	1.275
Totaal lasten		2.865	3.833	3.534
Baten				
8.1	Ruimtelijke ordening	-136	-82	-74
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-1.040	-2.055	-1.971
8.3	Wonen en bouwen	-776	-593	-508
Totaal baten		-1.952	-2.730	-2.552
Saldo van baten en lasten		913	1.103	982
Reserves				
	Onttrekkingen	-679	-437	-483
	Storingsen	123	246	290
Gerealiseerd resultaat		357	912	789

Financiële toelichting

Reserves:

Bij dit programma behorende reserves zijn:

Omschrijving	01-01-2019	31-12-2019
Reserve uitkering HNG	€ 85.271	€ 44.163
DKU LOG Graspeel t.b.v. LOG	€ 174.826	€ 165.613
DKU Centrumplan Zeeland	€ 970.000	€ 960.866
Reserve Reconstructiefonds BIO/reconstructie	€ 0	€ 0
Reserve stimulering grondverkoop	€ 13.933	€ 9.239
Centrumplan Schaijk	€ 428.011	€ 473.177

Investerings:

Bij dit programma behorende investeringen zijn:

Omschrijving	Krediet	Uitgaven/ Inkomsten t/m 31-12-2019	Afgesloten Ja/Nee
Stimulering grondverkoop	€ 45.009	€ 35.769	Nee
Stimulering grondverkoop (inkomsten)	- € 45.009	- € 35.769	Nee
Kosten locatie De Scheenen Reek	€ 325.000	€ 0	Nee

Financiële toelichting

Voor een nadere financiële toelichting verwijzen wij u naar de toelichting in de rekening.

Bijlage beleidsnota's

- Reconstructieplan Peel en Maas (2012, bevat alleen nog integrale zonering)
- Structuurvisie BIO (2009)
- Volkshuisvesting (2010)
- Woonvisie 2019 – 2023 Wonen in Krachtige Kernen (2019)
- Nota grondbeleid gemeente Landerd (2019)
- Nota grondprijnsbeleid 2018 woningbouw (2017)
- Verordening starterslening Landerd 2017 (2017)
- Handhavingsbeleid fysieke leefomgeving Landerd 2015-2018
- Plan van aanpak handhaving recreatieterreinen 2012
- Beleidsnota Huisvesting Arbeidsmigranten 2010
- Integraal asbestprotocol Landerd 2013
- Plan van aanpak wild crossen 2015
- Toezichtstrategie Brandveiligheid 2016
- Preventie- en handhavingsplan Alcohol Landerd 2014
- Toezichtprotocol omgevingsvergunningen bouw gemeente Landerd 2012
- Handhavingsuitvoeringsprogramma 2018
- Verordening VTH 2016
- Beleidsnota Zorgvuldige veehouderij
- Notities Duurzame locaties veehouderij en Kwaliteitsverbetering (2013)
- Besluit integrale afweging woningbouw (2013)
- Woningmarkt- en woonwensenonderzoek (2013)
- Beleid in verband met de woningbouwopgave (intrekken harde capaciteit, 2013)
- Structuurvisie Landerd (2014)
- Monumentenverordening (2010)
- Subsidieverordening gemeentelijke monumenten (2010)
- Richtlijnen woningtoewijzing gemeente Landerd (2009)

- Algemene verkoopvoorwaarden van de gemeente Landerd voor de verkoop van bouw kavels voor woningen (2011)
- Geurgebiedsvisie, geurverordening (2014) en geurverordeningskaart (2014)
- Welstandsnota 2017
- Erfgoedverordening
- Hooibergenbeleid
- Mantelzorgbeleid
- Intrekkingbeleid
- Kruimelgevallenbeleid
- Bouwverordening 2017
- Bouwbeleidsplan 2012
- Convenant duurzaam bouwen
- Nota archeologie 2012
- Kwaliteitsplan Peel 2013
- Antennebeleid van de gemeente Landerd 2010
- Beheersverordening buitengebied burgerwoningen
- Beleidsregels intrekken omgevingsvergunning voor de activiteit bouw
- Beleidsregels toepassing zelfstandige projectprocedure (19, lid 1 WRO)
- Brandbeveiligingsverordening 2013
- Flitsvergunning
- Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade gemeente Landerd 2008
- Verordening naamgeving en nummering (adressen) gemeente Landerd 2010
- Standplaatsenbeleid
- Horecabeleid
- Speelautomatenbeleid
- Marktverordening
- Nadere regels bij Marktverordening 2008
- Nadere regels voor het plaatsen van reclameborden / sandwichborden / driehoeks borden
- Verordening speelautomatenhallen
- Verordening winkeltijden

9. Bestuur en ondersteuning

Burgemeester Bakermans (bestuur en vormen Maashorstgemeente)

Wethouder Vereijken

Wethouder Brands (overige gebouwen en gronden
en vormen Maashorstgemeente)

Wethouder Böhmer (burgerparticipatie)

Waar gaat dit programma over?

Het programma gaat over de interne en externe dienstverlening van de gemeentelijke organisatie, de wijze waarop de gemeente omgaat met initiatieven van inwoners en over de ondersteuning van het bestuur. Tevens worden in dit programma ook de algemene dekkingsmiddelen weergegeven. Vanaf de begroting 2017 worden algemene dekkingsmiddelen niet meer in een apart programma opgenomen. De regelgeving van de BBV schrijft echter wel voor dat de algemene dekkingsmiddelen apart weergegeven moeten worden. Dit wordt als apart onderdeel (9.2) opgenomen in dit programma.

Wat wilden wij bereiken in 2019?	Hebben we dat bereikt in 2019?	Effecten
1. Voorbereiden herindeling Landerd en Uden	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk Herindelingsontwerp vastgesteld. Participatieproces is doorlopen. Werkgroepen besluitvormingsfase zijn gestart.	Herindeling per 1-1-2022 is haalbaar.
2. Activiteiten in het kader van 25 jaar gemeente Landerd	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	Aandacht voor jubileum gemeente. Samenkomen van inwoners.
3. Verhogen inkomsten uit toerisme	☒ Ja ☐ Nee ☐ Gedeeltelijk	De opbrengst toeristenbelasting belastingjaar 2019 is met € 80.000 gestegen door verhoging tarief en stijging aantal overnachtingen.
4. Maatschappelijke agenda/ burgerparticipatie	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk De maatschappelijke agenda is onderwerp van gesprek in de periodieke contacten met de dorpsinitiatiefgroepen. In het eind 2019 aan de raad aangeboden beleidsplan is invulling gegeven aan de opzet van deze maatschappelijke agenda.	Er is wel sprake van burgerparticipatie, maar nog niet van een maatschappelijke agenda (per dorp).

Beleidsindicatoren 2019

Nummer en naam indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2019		Jaarrekening 2019	
			Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1. Formatie, fte's organisatie geraamd	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2019	6,6 fte per 1.000 inwoners	2019	6,6 fte per 1.000 inwoners.
2. Formatie, fte's organisatie werkelijk	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2018	6,2 fte per 1.000 inwoners	2019	6,2 fte per 1.000 inwoners.
3. Apparaatskosten organisatie	Kosten per inwoner	Eigen begroting	2019	€ 599 per inwoner	2019	€ 613 per inwoner
4. Externe inhuur	Kosten als percentage van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	2019	3,21% van de totale loonsom	2019	19% van de totale loonsom
5. Overhead	Percentage van totale lasten	Eigen begroting	2019	14,34%	2019	13,61%

Toelichting:

Ad. 3: Apparaatskosten zijn alle personele en materiele kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Ad. 4: Het percentage van de begroting 2019 t.o.v. de jaarrekening 2019 heeft een forse afwijking dit komt doordat in de primitieve begroting slechts een klein bedrag is opgenomen voor inhuur. In de begroting wordt er vanuit gegaan dat we alle werkzaamheden door eigen medewerkers worden uitgevoerd. In de praktijk blijkt dat we medewerkers inhuren voor projecten, vervanging personeel in het kader van herindeling, ziekte. Dit zijn factoren die bij het opstellen van de begroting niet inzichtelijk zijn en dus niet worden opgenomen in de primitieve begroting. Daar wijkt het werkelijke percentage inhuur af van het verwachte percentage.

Ad. 5: Dit is het percentage van de overhead t.o.v. de totale lasten van de begroting exclusief stortingen in reserves (zie ook toelichting in paragraaf D, bedrijfsvoering).

Wat mag het kosten?

In tabel 9.2 zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Tabel 9.2		Bestuur en ondersteuning (bedragen in duizenden euro's)		
		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie
		2019	2019	2019
Lasten				
<i>Taakveld</i>				
0.1	Bestuur	1.471	1.950	2.357
0.2	Burgerzaken	450	444	442
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	319	79	60
0.4	Overhead	4.960	5.232	4.888
0.5	Treasury	-98	-176	-28
0.61	OZB woningen	151	195	193
0.62	OZB niet-woningen	41	56	56
0.63	Parkeerbelasting	0	0	0
0.64	Belastingen overig	1	1	2
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	
0.8	Overige baten en lasten	-1.257	-1.441	30
0.9	Vennootschapsbelasting (VPB)	50	50	165
0.10	Mutaties reserves	274	453	348
0.11	Resultaat van de rekening van de baten en lasten	0	0	478
Totaal lasten		6.362	6.843	8.992
Af:	Lasten via algemene dekkingsmiddelen	-4.122	-4.370	-6.133
	Lasten exclusief algemene dekkingsmiddelen	2.240	2.473	2.859
Baten				
0.1	Bestuur	-31	-31	-110
0.2	Burgerzaken	-160	-191	-202
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-16	-96	-102
0.4	Overhead	-52	-113	-133
0.5	Treasury	-33	-83	-83
0.61	OZB woningen	-1.836	-1.822	-1.850
0.62	OZB niet-woningen	-1.452	-1.436	-1.471
0.63	Parkeerbelasting	0	0	0
0.64	Belastingen overig	-7	-7	-7
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-20.716	-21.626	-21.809
0.8	Overige baten en lasten	-15	-24	-43
0.9	Vennootschapsbelasting (VPB)	0	0	0
0.10	Mutaties reserves	-1.292	-2.745	-2.741
0.11	Resultaat van de rekening van de baten en lasten	0	0	0
Totaal baten		-25.609	-28.175	-28.551
Af:	Baten via algemene dekkingsmiddelen	-25.402	-27.856	-28.108
	Baten exclusief algemene dekkingsmiddelen	207-	318-	443-
Saldo van baten en lasten		2.033	2.154	2.416
Reserves				
	Onttrekkingen	-148	-1.225	-297
	Stortingen	0	0	0
Gerealiseerd resultaat		1.885	930	2.119

Financiële toelichting

Reserves:

Bij dit programma behorende reserves zijn:

Omschrijving	01-01-2019	31-12-2019
DKU verbouwing gemeentehuis 2012	€ 98.561	€ 88.898
DKU inrichting gemeentehuis 2012	€ 55.881	€ 49.672
Behoedzaamheidsreserve	€ 10.139.493	€ 8.364.382
Reserve bestemde budgetten	€ 10.173	€ 10.173

Investerings:

Bij dit programma behorende investeringen zijn:

Omschrijving	Krediet	Uitgaven/ Inkomsten t/m 31-12-2019	Afgesloten Ja/Nee
Vervangen tractor John Deere	€ 55.000	€ 0	Nee
Aanschaf wagen toezichthouder 1	€ 21.194	€ 0	Nee
Aanschaf wagen toezichthouder 2	€ 21.193	€ 0	Nee
Opzetstrooier t.b.v. DAF	€ 45.000	€ 0	Nee
Vorbereidingskosten GREX Kerkstraat Oost	€ 150.000	€ 0	Nee
Modernisering Gemeentelijke Basis Administratie (MGBA)	€ 132.000	€ 131.484	Ja
Vervangen Citrix Server	€ 50.000	€ 49.482	Ja

Financiële toelichting

Voor een nadere financiële toelichting verwijzen wij u naar de toelichting in de rekening.

Algemene dekkingsmiddelen

In dit onderdeel van de rekening wordt een overzicht gegeven van het saldo van de programma's, evenals het bedrag van de algemene dekkingsmiddelen.

De algemene dekkingsmiddelen kennen vooraf geen bepaald bestedingsdoel. Het betreft met name de OZB, de rente- en dividendinkomsten en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De andere inkomsten zijn direct toe te wijzen aan bepaalde programma's, zodat zij geraamd zijn onder de programmabaten.

Hieronder wordt een inzicht gegeven in het saldo van de programma's. Daarna wordt aandacht besteed aan de algemene dekkingsmiddelen, de post onvoorzien en vervolgens wordt de financiële positie toegelicht.

Tabel 13.1		Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en financiële positie		
		<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>		
		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie voor bestemming
Programma		2019	2019	2019
Overzicht saldi				
1 Veiligheid		1.207	1.183	1.257
2 Verkeer en vervoer		1.763	1.700	1.546
3 Economie en toerisme		279	196	-99
4 Onderwijs		810	881	851
5 Sport, cultuur, recreatie en natuur		2.893	3.290	2.774
6 Sociaal Domein		10.907	11.976	11.426
7 Volksgezondheid en milieu		810	1.337	1.124
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		913	1.103	982
9 Bestuur en ondersteuning		2.033	2.154	2.416
Negatief saldo / lasten		21.615	23.821	22.277
Bij: Stelpost afschrijving		-13	0	0
Bij: Stelpost rente		-2	0	0
Bij: Bestuurlijke boetes		0	0	-17
Bij: Oninbare posten		0	0	0
Bij: Diverse kosten		0	-24	-27
Bij: Onvoorziene uitgaven		-5	0	0
Af: Prijscompensatie		0	0	0
Af: Overhead		4.908	5.119	4.755
Af: Vennootschapsbelasting		50	50	165
Af: Debiteurensaldo BSOB		-	7	7
Af: Diverse kosten		-	-	23
		4.938	5.152	4.907
Totaal lasten programma's		26.553	28.973	27.183

De tabel geeft een negatief saldo. Dit saldo wordt gedekt uit de algemene dekkingsmiddelen. In tabel 13.2 wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen.

Tabel 13.2	Algemene dekkingsmiddelen		
	<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>		
	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie
Algemene dekkings- middelen	2019	2019	2019
Onroerende zaakbelasting	-3.270	-3.237	-3.271
Forensenbelasting	-32	-32	-29
Toeristenbelasting	-341	-341	-318
Precariobelasting	-7	-7	-7
Uitkering gemeentefonds	-17.628	-17.998	-18.185
Integratie uitkering sociaal domein	-3.088	-3.628	-3.624
Beleggingen	-33	-83	-83
Rente baten	0	0	0
Baten heffing WOZ/belastingen	-18	-21	-20
Algemene baten en lasten	0	0	0
Totaal baten	-24.416	-25.347	-25.537
Af: Kwijtschelding belastingen	38	38	45
Af: Kosten heffing WOZ/belastingen	193	253	251
Af: Kosten beleggingen	0	0	0
Af: Rente lasten	-98	-177	-28
Af: Kosten algemene uitkering	0	0	0
Totaal lasten	133	115	268
Totaal netto opbrengsten	-24.283	-25.232	-25.268

Uit tabel 13.1 blijken de lasten van de programma's. Deze kosten worden gedekt door de algemene dekkingsmiddelen (zie tabel 13.2). Het saldo van deze twee tabellen (overschot/tekort) wordt in tabel 13.3 cijfermatig weergegeven.

Tabel 13.3		Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en financiële positie		
		<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>		
		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie
Omschrijving		2019	2019	2019
Totaal programma's		26.553	28.973	27.183
Totaal dekkingsmiddelen		-24.283	-25.232	-25.268
Saldo van baten en lasten		2.270	3.740	1.915
		<i>nadelig</i>	<i>nadelig</i>	<i>nadelig</i>
Toevoegingen/onttrekkingen reserves:				
Programma 1		-9	-9	-27
Programma 2		-16	-32	-26
Programma 3		0	-23	-169
Programma 4		-186	-185	-185
Programma 5		41	-302	-347
Programma 6		0	0	-410
Programma 7		-143	-326	-739
Programma 8		-556	-191	-193
Programma 9		-148	-1.225	-297
		-1.018	-2.293	-2.393
Gerealiseerd resultaat		1.252	1.448	-478
		<i>nadelig</i>	<i>nadelig</i>	<i>voordelig</i>

Bijlage beleidsnota's

- Visiedocument Landerd in Beweging 2017
- Sterkte-/zwakteanalyse 2013
- Resultaten behoeftenonderzoek Toekomst van Landerd (2015)
- Coalitieakkoord Krachtige kernen in de Maashorst (2018)
- Financiële verordening (2018) en besluit Regeling Budgethouders (2012)
- Informatiebeveiligingsbeleid (2019-2020)
- Notitie waardering en afschrijving vaste activa (2017)
- Treasurystatuut (2015)
- Nota Lokale heffingen (2016)
- Notitie Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2015)
- Notitie reserves en voorzieningen (2018)
- Archiefverordening (2018)
- Notitie kostendekkendheid leges (2018)

Deel 2: De paragrafen

A. Weerstandvermogen en risicobeheersing

Wethouder Vereijken

Wat is weerstandvermogen?

Een risico is een kans op een nadelige gebeurtenis die geld kost. Om risico's op te kunnen vangen heeft de gemeente geld nodig. Het weerstandvermogen is een getal dat aangeeft of de gemeente hiervoor genoeg geld beschikbaar heeft.

De gemeente Landerd wil op een gestructureerde wijze risico's beheersen. De wijze waarop dat gebeurt, is vastgelegd in de notitie Weerstandvermogen en risicobeheersing (2019). De raad schept het kader voor het risicomanagement. En ook de uitgangspunten die gebruikt worden voor de bepaling van de weerstandscapaciteit.

Voor de berekening van het weerstandvermogen zijn twee kengetallen nodig:

1. De beschikbare weerstandscapaciteit

Dit is het geld dat beschikbaar is om deze onverwachte kosten op te vangen.

	Rekening 2018	Begroting 2019	rekening 2019	Begroting 2020 (aangepast)	Str of Inc
weerstandscapaciteit exploitatie					
Onbenutte belastingcapaciteit					
- OZB	1.369	1.327	1.331	1.451	
- leges en andere heffingen	1.159	703	1.573	809	
Totaal onbenutte belastingcapaciteit	2.528	2.030	2.904	2.260	
Structureel saldo rekening / begroting	61	8	-345	866	
Weerstandvermogen exploitatie	2.589	2.038	2.559	3.126	structureel
Weerstandscapaciteit vermogen					
Behoedzaamheidsreserves	7.130	8.495	8.470	8.481	
Stille reserves gemeentelijke bezittingen	296	296	274	274	
Saldo rekening / begroting	-335	-1.700	-478	-489	
Weerstandscapaciteit vermogen	7.091	7.091	8.266	8.266	incidenteel
Totale weerstandscapaciteit	9.680	9.129	10.825	11.392	
Waarvan structureel	2.589	2.038	2.559	3.126	
Waarvan incidenteel	7.091	7.091	8.266	8.266	

2. De benodigde weerstandscapaciteit

We hebben alle actuele risico's geïnventariseerd. Van de totale lijst met risico's is er een kansberekening gemaakt van de mogelijke financiële gevolgen die deze risico's hebben. Uit deze berekening blijkt dat het totale risico € 9.744.597 groot is. Rekening houdende met een gewenste ratio van 1,4 is de benodigde weerstandscapaciteit € 13.642.436. Die wordt niet gehaald en is € 11.392.000. Dat wordt vooral veroorzaakt door het nieuwe risico met mogelijke gevolgen van de coronacrisis. Zonder dat risico was de benodigde weerstandscapaciteit € 6.575.236

Tabel met de risico's, de beheersmaatregelen en de financiële effecten

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag jaarrekening 2019 gerealiseerd	Risicobedrag begroting 2020 geactualiseerd	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2020 geactualiseerd
Algemene uitkering gemeentefonds	<i>Fluctuaties/aantallen</i> De gemeentelijke inkomsten bestaan voor een groot gedeelte uit de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Door 4maatregelen van het rijk (bezuinigingen), herverdeeleffecten, aanpassing verdeelmaatstaven etc. lopen we het risico dat de uitkering lager wordt dan geraamd. Omdat het Sociaal Domein vanaf 2019 grotendeels aan de uitkering is toegevoegd op basis van verdeelmaatstaven, stijgt het risico (en daalt bij Sociaal Domein).	De gevolgen van de circulaire worden steeds zo snel mogelijk in beeld gebracht. Ook wordt geanticipeerd op verwachte dalingen of stijgingen als daarvoor sterke aanwijzingen zijn.	€ 0	€ 6.223.977	Klasse 1, 10%	€ 622.397
Gemeenschappelijke regelingen	De gemeente Landerd heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen. Deze partijen voeren beleid uit voor/namens de gemeente. Naast de beleidsmatige verantwoordelijkheid hebben we als gemeente Landerd ook een financiële verantwoordelijkheid ten	We volgen instellingen en verenigingen via hun begrotingen en jaarrekeningen. Die worden jaarlijks aan ons voorgelegd en wij kunnen als deelnemer daarover meepraten c.q. reageren op voorstellen. Een aantal regelingen heeft zelf vermogen voor risico's afgezonderd. Voor die regelingen nemen we geen risico op.	€ 68.551	€ 886.736	Klasse 1, 10%	€ 88.674

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag jaarrekening 2019 gerealiseerd	Risicobedrag begroting 2020 geactualiseerd	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2020 geactualiseerd
	aanzien van deze partijen.					
Gewaarborgde geldleningen	Onze gemeente heeft zich in het verleden garant gesteld voor een aantal geldleningen. De meeste garantstellingen zijn overgedragen aan het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Bij problemen wordt dit fonds als eerste aangesproken. Onze gemeentelijke verantwoordelijkheid betreft de zogenaamde achtervang. Hierbij is het risico aanzienlijk gereduceerd. Op dit moment bedraagt het saldo van de gegarandeerde leningen ca. € 40 miljoen. Hiervan is het overgrote deel overgegaan naar het waarborgfonds. Daarnaast is er een garantie afgegeven voor een sportvereniging voor een lening van € 350.000 waarvan wij voor 50% garant staan.	We volgen instellingen en verenigingen via hun begrotingen en jaarrekeningen. Bij lokale verenigingen wordt eventueel in gesprek gegaan als er betalingsproblemen blijken uit hun jaarstukken.	€ 0	€ 175.000	Klasse 1, 10%	€ 17.500
Ombuigingen	Het realiseren van ingeboekte bezuinigingen is een risico tot het moment waarop ze zijn gerealiseerd. Aannames kunnen anders uitpakken dan verwacht. Dat kan betekenen dat opgenomen bezuinigingen afgeboekt moeten worden t.l.v.	Er worden alleen concrete bezuinigingsvoorstellen opgenomen. Op voorhand moet duidelijk zijn binnen welk taakgebied de bezuiniging ingevuld moet worden. Het voorstel wordt zo concreet mogelijk benoemd. Algemene	€ 12.033	€ 124.312	Klasse 1, 10%	€ 12.431

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag jaarrekening 2019 gerealiseerd	Risicobedrag begroting 2020 geactualiseerd	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2020 geactualiseerd
	het begrotingssaldo in de begroting 2020 en volgende jaren. Het risico wordt gelopen over ombuigingen die vanaf 2020 in de begroting zijn verwerkt. Dit zijn meestal 4 verlagingen van ramingen of dekking van nieuwe uitgaven uit al bestaande budgetten. In 2020 is dat een bedrag van € 62.252 dat oploopt tot € 124.312 in 2023.	bezuinigingsopdrachten worden zoveel als mogelijk vermeden. Uitgangspunt is en blijft dat opgenomen bezuinigingsbedragen ook daadwerkelijk ingevuld worden. Afboeken vindt alleen in het uiterste geval plaats.				
Voorziening voor wethouders-pensioenen	De berekening van de voorziening wethouders-pensioenen is o.a. afhankelijk van de rente waarmee gerekend wordt. Als de rente daalt, moet er bijgestort worden om het benodigde bedrag te bereiken.	Het bedrag dat jaarlijks wordt bijgestort proberen zo nauwkeurig mogelijk te bepalen zodat er incidenteel zo weinig mogelijk onverwacht bijgestort moet worden. In de begroting 2019 is de structurele storting in de voorziening verhoogd.	€ 492.657	€ 250.456	Klasse 1, 10%	€ 25.046
Planschade	Het vergoeden van geleden planschade is wettelijk verplicht. De hoogte van het planschadebedrag wordt vastgesteld door een onafhankelijk en deskundig adviesbureau. Elimineren en reduceren is daarmee nauwelijks mogelijk. Door het planschaderisico waar mogelijk bij particulieren neer te leggen (zie onder	Het risico voor planschade en advieskosten voor externe adviseurs wordt in het geval van particuliere ontwikkelingen al bij de initiatiefnemer neergelegd. Hiermee komt planschade die het gevolg is van een particulier plan niet voor rekening van de gemeente. Voor het overige zullen we het risico op planschade moeten accepteren.	€ 14.577	€ 15.000	Klasse 3, 70%	€ 10.500

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag jaarrekening 2019 gerealiseerd	Risicobedrag begroting 2020 geactualiseerd	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2020 geactualiseerd
	beheersmaatregel) kunnen we het planschaderisico wel deels overdragen. Voor het overige zullen we het risico op planschade moeten accepteren. Dat geldt in het bijzonder voor planschade die is veroorzaakt door ruimtelijke plannen waarbij wij als gemeente zelf de initiatiefnemer zijn. Door het sluiten van een overeenkomst met een toekomstige uitbater van de natuurpoort kunnen wij dit planschaderisico in de toekomst overdragen, maar totdat een dergelijke overeenkomst gesloten is staan wij als gemeente zelf aan de lat voor planschade die is veroorzaakt door het in werking treden van dit bestemmingsplan.					
Rente	In onze financieringsrente 2020 houden wij rekening met een rentepercentage van 0,5% (meerjarig). Dit percentage is gebaseerd op de nu geldende percentages voor langlopende leningen (Bron BNG). Op basis van onze geplande investeringen moeten wij de komende jaren meer leningen afsluiten. Indien de rente gaat	Wij volgen de renteontwikkelingen en passen het rentepercentage aan als we verwachten dat de rente gaat stijgen.	€ 0	€ 56.871	Klasse 2, 30%	€ 17.061

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag jaarrekening 2019 gerealiseerd	Risicobedrag begroting 2020 geactualiseerd	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2020 geactualiseerd
	stijgen, betekent dit dat mogelijk niet voor 0,5% geleend kan worden.					
Verzekering bestuurders	Op het gebied van eventuele arbeidsongeschiktheid van de leden van het college van burgemeester en wethouders, evenals de voormalige bestuurders met een APPA-uitkering heeft de gemeente Landerd geen verzekering afgesloten. Bij blijvende arbeidsongeschiktheid is de gemeente verplicht om direct een voorziening op te nemen ter grootte van de verplichtingen tot aan de pensioengerechtigde leeftijd.	Het is mogelijk om een verzekering af te sluiten. De keuze is gemaakt om dat niet te doen.	€ 0	€ 469.440	Klasse 1, 10%	€ 46.944
Wet Dwangsom	In het kader van de Wet Dwangsom kunnen wij gehouden zijn aan het betalen van een vergoeding als niet tijdig beschikkingen worden genomen.	In processen opnemen en bewaken dat beschikkingen binnen de daarvoor gestelde termijnen worden genomen.	€ 0	€ 1.000	Klasse 4, 70%	€ 700
Wegenbeheerplan	In 2019 is er een wegininspectie van het totale wegenareaal uitgevoerd om inzicht te krijgen in de huidige kwaliteit van het areaal. Aan de hand van de inspectieresultaten, volgens het principe risico gestuurd beheer, wordt een juiste afweging gemaakt in de te nemen onderhoudsmaatregel	Door het opnemen van extra budget in de begroting 2020 is het risico vervallen.	€ 0	€ 0	n.v.t.	€ 0

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag jaarrekening 2019 gerealiseerd	Risicobedrag begroting 2020 geactualiseerd	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2020 geactualiseerd
	en het moment van uitvoering. In de begroting van 2020 is extra budget opgenomen.					
Bijstand Besluit Zelfstandigen (verstrekken leningen)	Met ingang van 1 januari 2020 zijn de risico's flink vergroot i.v.m. nieuwe wet Bbz. Bij een verleend Bbz krediet moet de gemeente altijd 75% voldoen aan het Rijk, ongeacht het terug te ontvangen bedrag van de debiteur. Als een ondernemer niet aflost blijft deze 75% voor onze rekening. In 2018 en 2019 geen aanvragen BBZ toegekend. In 2020 is/wordt een groot aantal aanvragen verwacht in verband met de coronacrisis.	Bij het verstrekken van een lening is onderzocht of een ondernemer in staat is af te lossen. Voor 2020 worden op voorhand geen nieuwe leningen voorzien. Dit blijft altijd een risico, want op mogelijke aanvragen heb je geen invloed. Voor de aanvragen 2020 als gevolg van de coronacrisis wordt mogelijk compensatie verstrekt door het Rijk. Verwezen wordt ook naar het risico "gevolgen coronacrisis" verderop in deze tabel.	€ 0	€ 0	Klasse 1, 10%	€ 0
Jeugdhulp	Per 2021 wordt het woonplaatsbeginsel gewijzigd. Bij verblijf is de gemeente van herkomst verantwoordelijk voor het kind. In hoeverre dit leidt tot lagere kosten voor onze gemeente is niet bekend. Zorgvraag blijft stijgen Toenemende juridisering in de jeugdhulp. Toename van het meer- en maatwerk Verschuiving van zwaardere jeugdzorg naar lichte jeugdzorg nog niet optimaal (functioneren Basisteam Jeugd	Acties naar aanleiding van regionale bijeenkomsten en centrumgemeente.	€ 3.530	€ 5.576.588	Klasse 2, 10%	€ 557.659

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag jaarrekening 2019 gerealiseerd	Risicobedrag begroting 2020 geactualiseerd	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2020 geactualiseerd
	en Gezin/transformatie). Wachttijsten bij Basisteam Jeugd en Gezin en jeugdhulpaanbieders. Beperkte invloed directe doorverwijzing o.a. huisartsen naar Landelijk Transitiearrangement (LTA). Voogdijkinderen die verblijven bij Stichting Maashorst te Reek Het niet halen van het inverdieneffect van de transformatieopgaven. Door de coronacrisis is ook de nieuwe inkoop jeugdzorg een jaar is uitgesteld. Financiële consequenties daarvan kennen we nog niet.					
Participatiewet	Onvoldoende middelen uitvoering Participatiewet als gevolg van toename aantallen die gebruik maken van deze voorzieningen. Naar verwachting is er voor het jaar 2020 geen aanvullende Rijksbijdrage mogelijk. Dit heeft te maken met de verhoging van de Rijksbijdrage BUIG vanaf 2019.	Continueren van aandacht voor instroombeleid en uitstroombeleid.	€ 8.0701	€ 0	n.v.t.	€ 0
Re-integratie Participatiewet	Onvoldoende budget om Participatiewet klanten te re-	In geval van budgettekort, zoveel mogelijk inzet van Algemene	€ 0	€ 183.000	Klasse 1, 10%	€ 18.300

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag jaarrekening 2019 gerealiseerd	Risicobedrag begroting 2020 geactualiseerd	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2020 geactualiseerd
	integreren.	Gemeentelijke Reserve die beschikbaar is bij IBN. Dit is een voortzetting van de werkwijze in 2019. Rekening houdend met de AGR-gelden die eind 2019 uitgeput zijn, dient vanaf 2020 rekening te worden gehouden met structureel tekort op het re-integratiebudget.				
Wmo Maatwerkvoorziening en (incl. Beschermd Wonen)	Onvoldoende middelen	Uitvoeringsbeleid is zoveel als mogelijk afgestemd op het beschikbare budget.	€ 0	€ 2.226.444	Klasse 1, 10%	€ 222.644
WSW	Onvoldoende rijksbudget om bestaande wsw verplichtingen na te komen	Opdracht aan de Gemeenschappelijke Regeling (WSW Brabant Noordoost) om de taken binnen het budget uit te voeren. Dit wordt regelmatig met de uitvoeringsorganisatie besproken.	€ 0	€ 1.885.360	Klasse 1, 10%	€ 188.536
Monumenten / Archeologie	Op basis van de huidige regelgeving wordt bij nieuwe bestemmingsplannen onderzoek gedaan naar het mogelijke archeologische belang. In beginsel komen de kosten daarvan voor rekening van de veroorzaker, volgens daarvoor door de gemeente vast te stellen regels. Bij de door ons zelf te ontwikkelen plannen zijn de kosten voor ons.	Het goed en tijdig stellen van regels voor kosten van archeologisch onderzoek bij ontwikkelen van plannen door derden. Voor onze eigen plannen worden de kosten meegenomen in de kredieten die we daarvoor opnemen. Ten aanzien van de subsidie aan monumenten hebben wij de aanvragen niet in de hand maar wel de subsidievoorwaarden via	€ 0	€ 34.100	Klasse 1, 10%	€ 3.410

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag jaarrekening 2019 gerealiseerd	Risicobedrag begroting 2020 geactualiseerd	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2020 geactualiseerd
	Voor monumenten is in de begroting een bedrag van € 9.100 opgenomen. In de Subsidieverordening Instandhouding Monumenten Landerd 2010 is echter geen subsidieplafond opgenomen. Indien in 2020 veel subsidie wordt aangevraagd en verleend, dan kan dit bedrag worden overschreden.	de verordening.				
Bijdrage ODBN	In 2013 is de omgevingsdienst Brabant Noord opgericht. Er is een verbeterslag gemaakt de afgelopen jaren en dit zet zich nu nog voort.	Het kritisch volgen en beïnvloeden van de ODBN. Dit doen we bij de stukken van P&C-cyclus en daarnaast bij inhoudelijke overleggen. Tot slot hebben we een stem in het AB.	€ 29.344	€ 663.801	Klasse 1, 10%	€ 66.380
		TOTAAL VAN DE STRUCTURELE RISICO'S	€ 701.393,00			€ 1.898.182,00
Projecten Meer Maashorst	In het programma "Meer Maashorst" is er totaal voor de gemeente Landerd € 2.126.460 subsidie toegezegd. De gemeentelijke projecten zijn in 2018 afgerond. In 2019 heeft de eindafrekening plaatsgevonden en is de subsidie definitief toegekend. Hieraan zijn nog enkele verplichtingen verbonden. Er geldt een instandhoudingstermijn van de	De voortgang van het proces wordt met vaste regelmaat geagendeerd zowel op ambtelijk niveau als in het Maashorst Bestuur. Door middel van monitoring kan er zo nodig bijgestuurd worden wanneer de via het plan van aanpak vastgestelde planning niet gehaald dreigt te worden. In de planning staan concrete oplevermomenten vastgesteld.	€ 0	€ 300.000	Klasse 1, 10%	€ 30.000

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag jaarrekening 2019 gerealiseerd	Risicobedrag begroting 2020 geactualiseerd	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2020 geactualiseerd
	met subsidie gerealiseerde projecten van 5 jaar. Hier is in de onderhoudsbudgetten rekening mee gehouden. Voor de natuurpoort zijn binnen 'Meer Maashorst' de randvoorwaarden gecreëerd die de ontwikkeling van een natuurpoort aan de Palmstraat mogelijk maken. Hiervoor geldt als resultaatsverplichting een termijn van maximaal 5 jaar tot realisatie. Hiervoor dient een ondernemer gevonden te worden die wil investeren en exploiteren. Indien de realisatie niet tot stand komt is een aanpassing van de vastgestelde boekwaarde op de gronden mogelijk noodzakelijk.					
GREX, exclusief LOG Graspeel	De grondexploitatie is een bedrijfsmatige tak van de gemeente-exploitatie die sterk afhankelijk is van de economische situatie. Na aftrek van de gevormde voorzieningen resteert per 1-1-2020 een boekwaarde van € 4,1 miljoen. De risico's binnen de GREX	De maatregelen bestaan uit twee verschillende soorten. Enerzijds administratief, vooral de beoordeling van de uitgaven en inkomsten. Anderzijds worden er maatregelen genomen om de verkoop van percelen te bevorderen. Voor Reek Zuid zijn/worden de	€ 0	€ 4.175.602	Zie kolom beheersmaatregelen	€ 2.477.787

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag jaarrekening 2019 gerealiseerd	Risicobedrag begroting 2020 geactualiseerd	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2020 geactualiseerd														
	zijn o.a. de volgende: • De afzet van bouwpercelen vertraagd • Procedures • Onzekerheden in contracten met ontwikkelaars of garantiebepalingen in deze contracten en daarmee gepaard gaan van extra juridische kosten • Onderzoekskosten flora en fauna en archeologie. • Onverwachte inflatiestijging • Verkoopprijzen per m2 niet haalbaar • De kosten voor bouw- en woonrijpmaken • Bodemverontreiniging • Planschadeprijzen • Hogere plankosten bij langere doorlooptijd van complexen • Interne kosten hoger bij langere doorlooptijd van complexen • Afwaarderingen • Stuk lopen van onderhandelingen	bouwmogelijkheden verruimd t.o.v. het nu geldende bestemmingsplan. De percentages voor de verschillende complexen zijn: <table><tr><td>Achter-Oventje</td><td>50%</td></tr><tr><td>Akkerwinde</td><td>n.v.t.</td></tr><tr><td>Repelakker</td><td>10%</td></tr><tr><td>Reek Zuid</td><td>50%</td></tr><tr><td>Kerkpad III</td><td>n.v.t.</td></tr><tr><td>Voederheil</td><td>10%</td></tr><tr><td>Vensteeg</td><td>n.v.t.</td></tr></table> Risico's zijn alleen opgenomen voor complexen met een positieve (=uitgaven) boekwaarde per 1-1-2020.	Achter-Oventje	50%	Akkerwinde	n.v.t.	Repelakker	10%	Reek Zuid	50%	Kerkpad III	n.v.t.	Voederheil	10%	Vensteeg	n.v.t.				
Achter-Oventje	50%																			
Akkerwinde	n.v.t.																			
Repelakker	10%																			
Reek Zuid	50%																			
Kerkpad III	n.v.t.																			
Voederheil	10%																			
Vensteeg	n.v.t.																			

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag jaarrekening 2019 gerealiseerd	Risicobedrag begroting 2020 geactualiseerd	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2020 geactualiseerd
LOG Graspeel	In de exploitatie zijn in de ramingen (net als voorheen) inkomsten opgevoerd i.v.m. dekking uit Vensteeg (1 x € 120.000). O.a. hierover lopen wij risico. Ook moeten nog enkele grondverkoop worden gerealiseerd.	Er is een overeenkomst met de provincie waarin is geregeld dat zij voor 50% garant staan voor nadelige exploitatie uitkomsten voor verplaatsingen en duurzaamheidssubsidies. Daarvoor zijn/worden geen kosten gemaakt zodat het risico geheel voor rekening van Landerd is.	€ 307.923	€ 581.255	Klasse 3, 50%	€ 290.628
Coronacrisis 2020	Door de coronacrisis zijn er voor alle geledingen in de maatschappij soms forse financiële gevolgen. Een deel van deze gevolgen zijn direct voelbaar voor ons en een deel zal of kan op de gemeenten afgewenteld worden of er zal ons om financiële middelen worden gevraagd door (Landerdse) bedrijven, verenigingen, instellingen etc. Een deel van de hieronder genoemde risico's zijn vooral gericht op bedrijven waarvan de bedrijfsvoering in 2020 in het geding is of komt. Soms komen ze bovenop al bestaande risico's in deze paragraaf. De volgende risico's zijn opgenomen: Inbaarheid belastingen	De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijk maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen zoals bijvoorbeeld thuiswerken. De organisatie en de taken die we	€ 0	n.v.t.	Diverse klassen voor de verschillende risico's	€ 5.048.000

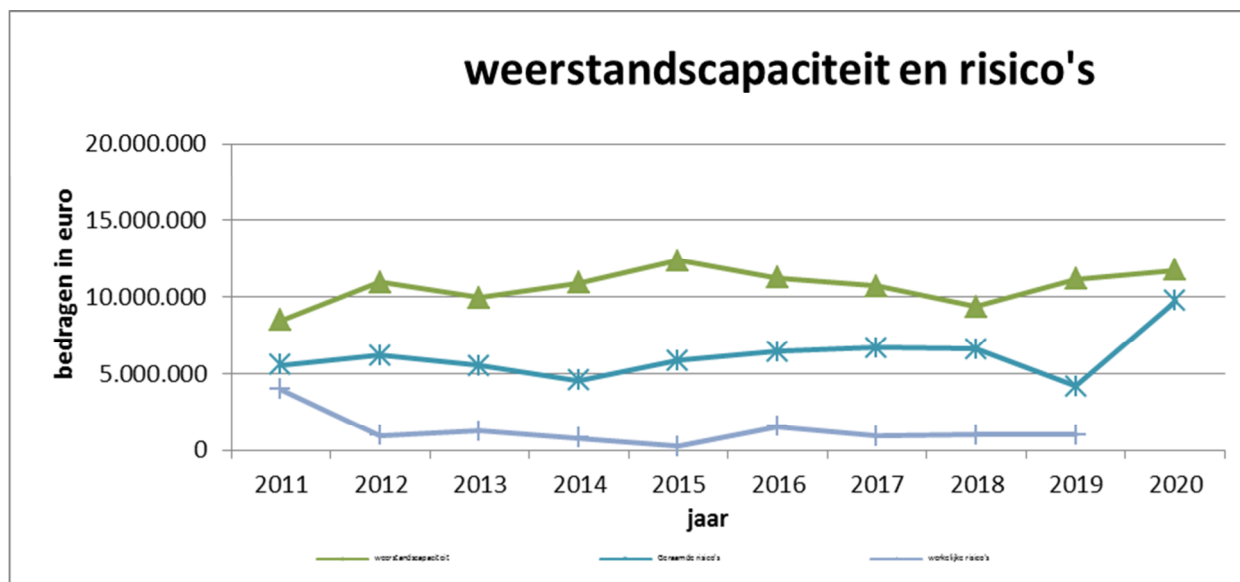
Risico	Omschrijving	Beheersmaatregel	Risicobedrag jaarrekening 2019 gerealiseerd	Risicobedrag begroting 2020 geactualiseerd	Risicoklasse/ percentage	Financieel effect begroting 2020 geactualiseerd
	(bedrijven) • Toeristenbelasting (bedrijven) • Algemene uitkering (trap af) • Openstaande debiteuren (bedrijven) • Opbrengsten tarieven (huur, o.a. sportzalen, dorpshuizen etc.) • Opbrengsten leges (omgevingsvergunning en, bestemmingsplannen en marktgelden) • Sociaal Domein • Verkoop gronden (bedrijventerreinen GREX) • Gewaarborgde geldleningen • Bijdragen gemeenschappelijke regelingen • Subsidies aan verenigingen en instellingen • Extra kosten gemeentelijke organisatie	(moeten) uitvoeren kunnen daarom zoveel als mogelijk doorgaan. Er is in beeld gebracht waar risico's in de bedrijfsvoering zitten en die zijn, voor zover dat kan, opgelost of er wordt een oplossing gezocht. Een groot deel van de gevolgen ligt buiten onze invloedssfeer. Voor een ander deel zullen er (politieke) keuzes gemaakt moeten worden vooral als het gaat om financieel bij te springen. Dat zal een afweging zijn tussen geld en de gewenste maatschappelijke situatie. Wij zullen nauwgezet de impact volgen en de gemeenteraad daar actief over blijven informeren.				
		TOTAAL VAN DE INCIDENTELE RISICO'S	€ 307.923,00			€ 7.846.415,00

De gekwantificeerde risico's worden vergeleken worden met de beschikbare weerstandscapaciteit. Daarvoor is de volgende tabel gevuld.

Structureel	
Structureel risicobedrag	1.898.182
Beschikbare weerstandscapaciteit	3.125.708
Structurele ratio	1,65
Gewenste minimale ratio	1,40
Benodigde weerstandscapaciteit	2.657.455
Tekort structurele weerstandscapaciteit	-468.253
Incidenteel	
Incidenteel risicobedrag	7.846.415
Beschikbare weerstandscapaciteit	8.265.941
Incidentele ratio	1,05
Gewenste minimale ratio	1,40
Benodigde weerstandscapaciteit*	10.984.981
Overschot incidentele weerstandscapaciteit	-2.719.041
Totaal structureel en incidenteel	
Risicobedrag	9.744.597
Beschikbare weerstandscapaciteit	11.391.648
totale ratio	1,17
Gewenste minimale ratio	1,40
Benodigde weerstandscapaciteit	13.642.436
Overschot weerstandscapaciteit	-2.250.788
Totale ratio (structureel en incidenteel samen), vereist is 1,4	1,17
* Benodigde weerstandscapaciteit GREX (= onderdeel van totaal benodigde weerstandscapaciteit)	3.462.543

Ontwikkeling weerstandsvermogen in tabel- en grafiekvorm

	Berekende risico's begroting	Herrekende risico's in jaarrekening voorgaande jaar	Gerealiseerd risico jaarrekening
2011	n.v.t.	5.572.715	3.979.308
2012	6.183.636	3.403.516	963.709
2013	5.506.200	5.176.965	1.234.252
2014	4.545.144	5.086.222	803.539
2015	5.851.953	5.731.693	224.997
2016	6.425.419	6.812.326	1.558.158
2017	6.452.103	6.694.546	705.445
2018	6.571.135	6.591.929	1.006.086
2019	5.129.181	4.182.221	1.009.316
2020	3.875.970	9.744.597	n.v.t.

Financiële kengetallen

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moeten gemeenten vijf financiële kengetallen opnemen in de paragraaf Weerstandsvermogen. Het doel is om op deze manier een beter inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente. Het gaat over de volgende vijf kengetallen:

1. Netto schuldquote
2. De solvabiliteitsratio
3. Kengetal grondexploitatie
4. Structurele exploitatieruimte
5. Belastingcapaciteit

De kengetallen worden hieronder uitgelegd.

Netto schuldquote

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit laat zien in hoeverre de gemeente afhankelijk is van schuldeisers. Met dit cijfer kun je zien of je aan al je betalingsverplichtingen kunt voldoen.

Onder de solvabiliteitsratio wordt het eigen vermogen als percentage van het totale vermogen verstaan. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe beter je in staat bent om al je schulden te betalen.

Kengetal grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de waarde van de grond is ten opzichte van de totale opbrengsten. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant beoordeelt ieder jaar bij de jaarrekening of de gronden tegen een juiste waarde op de balans zijn opgenomen.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en de structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting. De structurele baten en lasten worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten in staat zijn om de structurele lasten te dekken.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente is ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Onder de woonlasten worden verstaand de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde waarde.

Tabel kengetallen Landerd

		Rek. 2017	Rek. 2018	begr. 2019 (na wijz)	Rek. 2019
1A.	Netto schuldquote	17,43%	12,04%	34,39%	13,78%
1B.	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	17,43%	8,38%	30,13%	9,69%
2.	De solvabiliteitsratio	51,89%	51,43%	44,25%	51,02%
3.	Kengetal Grondexploitatie	42,04%	17,77%	21,01%	13,21%
4.	Structurele exploitatieruimte	1,18%	0,15%	3,59%	-0,97%
5.	Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden	98,24%	97,30%	101,57%	100,18%

Toelichting kengetallen, wat betekenen de uitkomsten:

- De netto schuldquote 1a en 1b stijgt in de begroting 2019 omdat er, gezien de toen verwachte investeringen, nieuwe geldleningen afgesloten moesten worden. Dat is niet het geval geweest. Er zijn geen langlopende geldleningen aangetrokken. De percentages voldoen nog steeds aan de hoogste eisen
- Idem voor het solvabiliteitspercentage hoewel dit licht daalde in de begroting 2019. Deze daling is in de jaarrekening 2019 nog niet bewaarheid geworden.
- De boekwaarde van de GREX is fors lager geworden in 2019 door gerealiseerde verkopen en het (nog) niet ontwikkelen van nieuwe complexen. De verhouding van deze boekwaarde t.o.v. de totale inkomsten van de gemeente is daarmee ook verlaagd. Het risico is daarom ook gedaald.
- Het percentage structurele exploitatieruimte van -0,97% komt overeen met het structurele tekort van 2019 ad € 345.191. Het verloop van dit percentage geeft aan dat er een licht neerwaartse tendens is van het structurele saldo.
- De belastingcapaciteit geeft een stijgend beeld. Dit wordt veroorzaakt door meer dan gemiddelde stijging van onze belastingen. We zitten in 2019 wel nagenoeg op het landelijk gemiddelde (iets erboven).

B. Onderhoud kapitaalgoederen

Wethouder Vereijken

Kapitaalgoederen	Beleidskaders	Vertaling financiële consequenties
1. Wegen	<i>Wegbeheerplan</i> Uitgegaan wordt van een sober en doelmatig onderhoud. Het jaarplan 2018-2019 groot onderhoud wegen vanuit het wegenbeheerplan (2016-2021) is dit jaar uitgevoerd. In 2019 is een weginspectie van het totale areaal uitgevoerd. Aan de hand van de inspectieresultaten zijn de te nemen onderhoudsmaatregelen bepaald. De ernstige schadebeelden zijn hersteld. Daarnaast zijn het Centrumplan Schaijk en Centrumplan Zeeland (fase 1,2 en 3) afgerond. Tenslotte is Kloosterstraat Zeeland opnieuw ingericht en vernieuwd.	Onderhoud wegen - Dagelijks onderhoud : € 113.818 - Toevoeging 2019 : € 580.931 - Aanwending 2019 : € 883.727 - Stand voorziening 31-12-2019 : € 679.580
2. Gebouwen	<i>Meerjaren onderhoudsplan gebouwen 2017-2021 (MJOP Gebouwen)</i> Uitgegaan wordt van een sober en doelmatig onderhoud. Aan de hand van het Meerjaren Onderhouds Plan Gebouwen (MJOP gebouwen) zijn in 2019 groot-onderhoudsmaatregelen aan de gemeentelijke gebouwen uitgevoerd. Dit betreft o.m. het groot onderhoud aan molens. Verder zijn alle reguliere onderhoudswerkzaamheden en keuringen zoals de NEN-EN 3140 en de contractuele onderhoudswerkzaamheden zoals bijvoorbeeld, aan cv-installaties uitgevoerd. Daarnaast heeft er calamiteiten onderhoud plaats gevonden aan gebouwen die op de nominatie staan in de toekomst gesloopt te worden. Tenslotte zijn de brandweerkazernes Schaijk en Zeeland overgedragen aan de VRBN.	Onderhoud schoolgebouwen - Toevoeging 2019 : € 58.954 - Aanwending 2019 : € 11.680 - Stand voorziening 31-12-2019 : € 256.950 Onderhoud overige gebouwen - Toevoeging 2019 : € 474.403 - Aanwending 2019 : € 506.602 - Stand voorziening 31-12-2019 : € 2.069.660

Kapitaalgoederen	Beleidskaders	Vertaling financiële consequenties
3. Riolering en waterplan	VGRP 2016-2020. Op basis van het VGRP worden periodiek alle rioolstrengen geïnspecteerd. Aan de hand van de aanwezige schadebeelden worden het noodzakelijke klein en groot onderhoud en de grootschalige rioolvervangingen voorbereid en uitgevoerd. Bij riolering wordt bij uitstek gekeken naar integraal “werk met werk” maken. Zo is in 2019 de Kloosterstraat Zeeland zowel boven als ondergronds vervangen, gelijktijdig met de realisatie fase 3 centrumplan Zeeland. Tenslotte zijn twee houten stuwten in de wijk het Melkpad Zeeland vervangen. In 2019 zijn onder de vlag van Operatie Steenbreek een aantal regionale acties uitgevoerd om onder meer het waterbewustzijn te vergroten. Waaronder de opening van het nieuwe groene schoolplein van basisschool den Omgang in Schaijk.	Onderhoud riolering - Dagelijks onderhoud : € 60.441 - Toevoeging 2019 : € 467.399 - Aanwending 2019 : € 527.497 - Stand voorziening 31-12-2019 : € 1.967.995
4. Bosbeheer	<i>Geïntegreerd bosbeheer 2008</i> In 2019 is volgens het systeem van geïntegreerd bosbeheer jaarlijks een van de 6 deelgebieden aangepakt. In 2019 zijn werkzaamheden in de Reekse bossen afgerond. Hierbij wordt ook heide geplagd. Binnen de andere deelgebieden in de Maashorst zijn dit jaar inheemse soorten ingeplant.	Onderhoud bosbeheer - Toevoeging 2019 : € 42.963 - Aanwending 2019 : € 48.145 - Stand voorziening 31-12-2019 : € 158.806
5. Openbare verlichting	<i>Beleidsplan Openbare Verlichting 2017</i> Uitgegaan wordt van een sober en doelmatig onderhoud. In 2019 zijn de jaarlijkse keuringen en schilderwerkzaamheden uitgevoerd. Ook de planmatige vervangingen van armaturen en masten is voorbereid, aanbesteed, uitgevoerd en opgeleverd. In het kader van duurzaamheid zijn alle kernverbindingswegen voorzien van ledverlichting. Tenslotte zijn de dorpskernen Schaijk, Reek en Zeeland voorzien van ledverlichting.	Onderhoud openbare verlichting - Dagelijks onderhoud : € 131.387 - Toevoeging 2019 : € 13.997 - Aanwending 2019 : € 7.095 - Stand reserve 31-12-2019 : € 111.722

Kapitaalgoederen	Beleidskaders	Vertaling financiële consequenties
6. Speeltoestellen	In 2019 zijn de speeltoestellen vervangen die daar zowel op basis van afschrijving als op basis van onderhoud aan toe zijn. Dergelijke vervangingen gaan altijd in overleg met de betrokken buurt (-vereniging). Speelplek Heiheuvel in Schaijk is vervangen en heringericht.	Onderhoud speeltoestellen - Dagelijks onderhoud : € 42.541 - Toevoeging 2019 : € 1.925 - Aanwending 2019 : € 0 - Stand reserve 31-12-2019 : € 99.596
7. Openbaar groen	Voor het openbaar groen hebben we geen onderhoudsfonds beschikbaar. Voor bomen is er een bestemmingsreserve. Binnen de geplande investeringsprojecten zoals de centrumplannen Schaijk, Zeeland en Reek zijn nieuwe bomen gepland. Voor vervanging van verouderd openbaar groen hebben we een (beperkt)jaarlijks budget beschikbaar. Planning en prioritering gebeurt op basis van beoordeling, waarbij veelal ook wordt afgegaan op verzoeken uit de buurten.	Onderhoud openbaar groen - Dagelijks onderhoud : € 91.575 Geen reserve/voorziening Reserve bomen - Toevoeging 2019 : € 0 - Aanwending 2019 : € 0 - Stand reserve 31-12-2019: : € 48.786
8. Onderhoud sportvelden	Het (groot) onderhoud wordt jaarlijks gepland en uitgevoerd in de zomerperiode. In 2019 is een start gemaakt met een geactualiseerd onderhoud- en vervangingsplan voor alle sportparken in de gemeente. In 2019 zijn twee natuurgrasvoetbalvelden gerenoveerd (Festilent Zeeland).	Onderhoud sportvelden -Dagelijks onderhoud : € 124.927 - Geen reserve/ voorziening

Als we voldoende geld op onze bankrekening hebben, kunnen we onze wensen uitvoeren. Om te zorgen voor voldoende geld, zijn snelle beslissingen op de geld- en kapitaalmarkt nodig. Hier zijn strenge regels aan verbonden.

Hoe het geld van de gemeente Landerd beheerd wordt, staat in het treasurybeleid. Hierin staat ook de treasuryfunctie beschreven. De treasuryfunctie bekijkt hoe we betalingen kunnen doen en hoe we aan het geld hiervoor komen. Bijvoorbeeld door een lening aan te gaan. Ook kan het zijn dat we geld over hebben. De treasuryfunctie kijkt dan hoe we dat het beste kunnen beheren.

De belangrijkste punten uit het treasurystatuut zijn:

- Overtollige gelden zetten we alleen uit bij banken of instellingen die voldoen aan de Wet Fido en de bijbehorende uitvoeringsregeling
- Het afsluiten van leningen gebeurt door bij ten minste twee financiële instellingen een offerte aan te vragen.
- We maken alleen gebruik van financiële instrumenten om risico's te verkleinen niet om winst te maken.

Het betalingsverkeer verloopt in hoofdzaak via de huisbank, de NV Bank voor Nederlandse Gemeenten.

Schatkistbankieren

Per 15 december 2013 is Schatkistbankieren wettelijk verplicht. Dagelijks worden alle overtollige geldmiddelen boven een drempelbedrag afgeroomd en aangehouden in de schatkist bij het Ministerie van Financiën. De drempel is vastgesteld op 0,75% van het jaarlijkse begrotingstotaal, met een minimum van € 250.000.

De drempel voor onze gemeente is 0,75% van € 35.450.954 dat is een bedrag van € 265.882. Het drempelbedrag is niet overschreden in 2019.

Rentebeleid

In 2019 is er bijna elke maand een kortlopende geldlening afgesloten. Bij het lenen van geld hebben wij in 2019 rente ontvangen in plaats van betaald. Een aantal grote projecten zoals de centrumplannen Schaijk en Zeeland en toekomstbestendigheid buitensportaccommodaties zijn uitgevoerd en het dorps huis Zeeland en Sport en Spel Reek zijn in voorbereiding, maar het was in 2019 nog niet nodig om een langlopende geldlening af te sluiten.

Kasgeldlimiet

Het Rijk voerde de kasgeldlimiet in. Daarmee wil zij het risico bij het lenen van geld verlagen. De kasgeldlimiet bepaalt in hoeverre we tekorten in geld mogen aanvullen met kortlopende leningen.

Kortlopende leningen hebben een looptijd van minder dan 1 jaar. Bijvoorbeeld daggeld, kasgeldleningen en het bedrag dat je "rood" mag staan op je bankrekening.

De provincie houdt toezicht op de kasgeldlimiet. Als er drie achtereenvolgende kwartalen een overschrijding plaatsvindt, moet de toezichthouder hiervan op de hoogte worden gebracht. De kaslimiet is in het eerste kwartaal overschreden. In de overige kwartalen is er geen overschrijding geweest.

Renterisiconorm

Ook de renterisiconorm voerde het Rijk in. Het voorkomt dat gemeenten bij herfinanciering of bij renteherziening teveel risico's lopen. De renterisiconorm berekenen we ook als percentage op het begrotingstotaal. Dit percentage stelde het Rijk vast op 20%. De renterisiconorm kwam in 2019 daarmee uit op € 7.090.191.

Renteberekening

Het besluit begroting en verantwoording verplicht ons om een renteberekening op te nemen. Het volgende overzicht geeft inzicht in de rentelasten, de wijze van toerekening en het renteresultaat.

	Begroting 2019	Rekening 2019
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	147.279	62.055
Externe rentebaten	0	0
Subtotaal	147.279	62.055
Rente doorberekend aan grondexploitatie	-78.178	-89.757
Rente projectfinanciering doorberekend aan taakveld	0	0
Subtotaal	-78.178	-89.757
Subtotaal door te rekenen rente	69.101	-27.702
Rente over eigen vermogen	0	0
Rente over voorzieningen	0	0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	69.101	-27.702
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	-167.541	0
Renteresultaat op taakveld Treasury	98.440	27.702

Toelichting

Er heeft geen doorbelasting van rente plaatsgevonden aan onze investeringen. Het renteresultaat is op het taakveld Treasury is € 27.702 voordelig (zie tabel). Dit betekent dat we meer rente-inkomsten hebben gehad dan rentelasten. Daarom mag er geen rente doorbelast worden.

D. Bedrijfsvoering

Burgemeester Bakermans

Waar gaat deze paragraaf over?

Wij besteden ons geld rechtmatig, doelmatig en doeltreffend. We zijn een betrouwbare en transparante partner. Hoe we hieraan werken noemen we bedrijfsvoering. Die gaat over de hele gemeentelijke organisatie, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Deze paragraaf gaat in op de nieuwe elementen voor bedrijfsvoering.

Wat wilden wij bereiken in 2019?	Hebben we dat bereikt in 2019?	Effecten
1. Voorbereiden nieuwe website en nieuw intranet	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk. Website is vervangen. Intranet wordt gezien bij de herindeling.	Er is een nieuwe moderne en overzichtelijke website geïmplementeerd die voldoet aan de nu geldende standaarden. Geen nieuw intranet.
2. Verminderen kwetsbaarheid en verhogen kwaliteit op gebied van ICT	☐ Ja ☐ Nee ☒ Gedeeltelijk Er is een plan opgesteld om de kwaliteit en continuïteit verder te verbeteren. Hierin wordt in kwartaal 1 2020 verdere uitvoering aan gegeven.	De kwetsbaarheid van ICT is verlaagd. Dit gaat verder in 2020.

Overzicht personeelsformatie gemeente Landerd

Jaar:	FTE's excl. bestuur:	Aantal personeelsleden excl. bestuur:
2016	96,68	104
2017	103,32	118
2018	104,10	115
2019	103,05	116

Overzicht budgetten inhuur extern personeel

Jaar:	Budget:
2016	€ 751.308
2017	€ 976.046
2018	€ 1.024.670
2019	€ 1.458.437

Toelichting stijging inhuur

De stijging van de kosten t.o.v 2018 van inhuur ad € 400.000 wordt voornamelijk veroorzaakt door de herindeling. Vacatureruimte wordt regelmatig ingevuld door detachering van medewerkers van Uden. Ook wordt vacatureruimte tijdelijk ingevuld, als voorzien wordt dat de functie in de nieuwe organisatie vervalt. Doordat medewerkers deelnemen in diverse werkgroepen voor de herindeling, worden hun taken overgenomen door tijdelijke medewerkers.

Personeelsbudgetten

Structureel werk wordt in principe door eigen medewerkers uitgevoerd. Er is alleen ingehuurd als het gaat om tijdelijke werkzaamheden (bijv. ziekte, tijdelijke werkdruk, werkzaamheden tot de herindeling), specialistische kennis, of indien externe inhuur goedkoper is of eventuele ww-verplichtingen te hoog.

Op het meetmoment 31-12-2019 waren er 116 medewerkers in dienst, een meer dan eind 2018. Er zijn 12 nieuwe medewerkers in dienst gekomen (tegen 8 in 2018) en 11 medewerkers hebben onze organisatie verlaten (ook 11 in 2018). Bij de nieuw in dienst gekomen collega's zijn drie medewerkers toegang jeugd.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim over 2019 is uitgekomen op 4,35% (2018: 5,7%). De daling komt voornamelijk door het herstel van een aantal langdurig zieken (meestal niet werk-gerelateerd).

De landelijke verzuimcijfers voor gemeenten over 2019 zijn nog niet bekend, in 2018 bedroegen die voor alle gemeenten 5,8% en voor gemeenten tot 20.000 inwoners: 4,9%. Het landelijk verzuimpercentage was 4,3%.

Overhead

Door de wijziging in de BBV is er vanaf 2017 een andere manier van presenteren van o.a. de overhead.

Wat is onze uitkomst voor 2019?

	begroting 2019	jaarrekening 2019
totale lasten t.b.v. bepaling overhead	9.323.680	9.703.261
Af: Doorbelaste directe salarislaster	-4.278.922	-4.591.661
totaal van de overhead	5.044.758	5.111.600
Berekening percentage overhead		
totaal van de overhead	5.044.758	5.111.600
Gedeeld door totaal van de directe doorbelaste salarissen	4.278.922	4.591.661
percentage overhead	117,90%	111,32%

Dit overheadpercentage wordt gebruikt om de lasten te berekenen voor taken of taakvelden als dat nodig is. Dat geldt bijvoorbeeld voor de toerekening aan onze heffingen zoals, leges, afval en riolering. Op die taakvelden zijn alleen de directe salarislaster geraamd. Voor de bepaling van de tarieven worden die uurtarieven (die zijn per afdeling bepaald) opgeslagen met een percentage van 117,90% (begroting 2019) of 111,32% (jaarrekening 2019).

In de jaarrekening 2018 worden nu twee overheadpercentages genoemd die verschillend zijn. Deze zijn:

1. De hierboven berekende 111,32%. Dit is het percentage opslag overhead dat toegerekend kan worden aan onze directe salarislaster per uur. Als een uurtarief dus € 40 is dan moeten we daar € 44,53 bij tellen om de totale lasten per direct uur te bepalen. Dat zijn de directe salarislaster plus de overhead. Dat is dan in dit voorbeeld € 84,53.
2. In programma 9 word in de tabel beleidsindicatoren een overheadpercentage genoemd van 13,61% (begroting 2019 was 14,34%). Dit zijn de totale overheadkosten gedeeld door de totale lasten van de begroting excl. de stortingen in de reserves. Dit percentage geeft dus aan dat 13,61% van onze jaarrekeninglasten bestaan uit overhead.

Informatiebeveiliging

Het college van B&W is verplicht per 2017 om aan de gemeenteraad verantwoording af te leggen over informatiebeveiliging binnen de gemeente Landerd.

Dit gebeurt op basis van de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) systematiek.

Verklaring college

Het college verklaart dat bij de gemeente Landerd op 31 december 2019 de interne beheersmaatregelen in opzet en bestaan voldoen aan de geselecteerde normen inzake DigiD en Suwinet.

De gemeenteraad is, los van dit jaarverslag, in een raadsvoordracht meer in detail geïnformeerd over informatiebeveiliging binnen de gemeente Landerd.

Bijlage beleidsnota's

- Financiële verordening (2017) en besluit Regeling Budgethouders (2009)
- Informatiebeveiligingsbeleid (2019-2020)
- Visiedocument Landerd in Beweging (2017)
- Coalitieprogramma (2018-2021)
- Aanbestedings – en inkoop beleid (2017)
- Notitie reserves en voorzieningen (2018)
- Intern controleplan 2017-2020 (2016)
- Notitie Kostendekkendheid Leges (2018)

Gemeenten voeren diverse taken uit voor hun inwoners. Het uitvoeren van die taken kan op verschillende manieren:

- door de taken zélf uit te voeren;
- door een andere organisatie taken uit te laten voeren en
- door het deelnemen aan een verbonden partij.

Als een gemeente taken zelf uitvoert draagt de gemeente alle financiële- en alle bedrijfsvoering risico's. Het uitbesteden van taken kan door middel van het geven van subsidies of door het sluiten van contracten. Gemeenten kunnen ook taken uitvoeren via 'verbonden partijen'.

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), moet de gemeente in de begroting de Verbonden partijen en vennootschappen noemen.

Het gaat om een overzicht van de rechtspersonen waar Landerd een bestuurlijk en financieel belang in heeft.

Wat is een bestuurlijk belang?

Een bestuurlijk belang houdt in: dat de gemeente zeggenschap heeft in een organisatie, bijvoorbeeld als een wethouder zitting heeft in het bestuur of namens de gemeente stemt.

Wat is een financieel belang?

Een financieel belang houdt in: als de gemeente aansprakelijk is bij het niet-nakomen van verplichtingen van de verbonden partij. De gemeente betaalt een bedrag aan een verbonden partij. Als deze partij failliet gaat kan de gemeente dat bedrag niet meer terughalen.

Wat staat er in deze paragraaf?

In de paragraaf Verbonden partijen moet het volgende staan:

- het doel
- de deelnemers
- het bestuurlijk belang
- het financieel belang
- de risico's

De gemeente Landerd neemt per 1 januari 2019 deel aan de volgende gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen:

Hieronder volgt een toelichting per verbonden partij.

A. Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Hart voor Brabant (GGD) Deelnemers: Brabant-Noord en Regio Tilburg. Totaal 26 gemeenten Doel: Gezamenlijke behartiging van de gezondheidszorg in Brabant-Noord en regio Tilburg. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Böhmer Plv lid: Wethouder Brands Vestigingsplaats: Tilburg	De begroting van de GGD bevat een paragraaf weerstandsvermogen. De risico's zijn in beeld gebracht en zijn beperkt.	Bijdrage Landerd 2019 € 497.476	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2019 € 10.147 € 7.889 € 357 X 1.000	31-12-2019 € 8.528 € 8.371 € 152

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West en Noord (RAV)</i> Deelnemers: 44 gemeenten in Brabant-Noord, Midden en West Doel: De regeling heeft tot doel een goede ambulancezorg te waarborgen en een bijdrage te leveren aan de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Böhmer Plv lid: Wethouder Brands Vestigingsplaats: Tilburg	De begroting van de RAV bevat een paragraaf weerstandsvermogen. De risico's zijn in beeld gebracht en zijn beperkt.	Sinds 2012 wordt er geen gemeentelijke bijdrage gevraagd.	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2019 € 13.027 € 25.747 € 1.047 X 1.000	31-12-2019 € 14.041 € 25.506 € 347-

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel										
<i>Veiligheidsregio Brabant-Noord</i> Deelnemers: Alle 17 gemeenten van de regio Brabant-Noord. Doel: De Veiligheidsregio heeft 3 hoofdtaken: – regionale brandweezorg – Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR) – meldcentrum voor politie, brandweer en ambulancezorg. Bestuurlijk belang: Lid: Burgemeester Bakermans Plv lid: Wethouder Brands Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch	De begroting van de veiligheidsregio bevat een paragraaf weerstandsvermogen, waarin risico's worden benoemd.	De bijdrage aan de Veiligheidsregio bedraagt voor 2019 € 892.474. Dit bedrag is als volgt opgebouwd: - Brandweer: € 830.003 - GHOR: € 28.150 - GMC: € 21.687 - Bevolkingszorg: € 12.634										
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	<table><tr><td>1-1-2019</td><td>31-12-2019</td></tr><tr><td>€ 8.344</td><td>€ 9.174</td></tr><tr><td>€ 28.122</td><td>€ 27.336</td></tr><tr><td>€ 1.619</td><td>€ 1.102</td></tr><tr><td>X 1.000</td><td></td></tr></table>	1-1-2019	31-12-2019	€ 8.344	€ 9.174	€ 28.122	€ 27.336	€ 1.619	€ 1.102	X 1.000	
1-1-2019	31-12-2019											
€ 8.344	€ 9.174											
€ 28.122	€ 27.336											
€ 1.619	€ 1.102											
X 1.000												

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel								
<i>Werkvoorzieningsschap Noordoost Brabant</i> Deelnemers: Brabant-Noordoost Doel: Betreft bestuurskosten van het Werkvoorzieningsschap. Daarnaast is het Werkvoorzieningsschap opdrachtgever voor de IBN-groep als uitvoeringsorganisatie van de Wet Sociale Werkvoorziening. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Böhmer Plv lid: Wethouder Brands Vestigingsplaats: Uden	Sinds 1 januari 2015 (Participatiewet) kunnen er geen mensen meer in de Wsw instromen. Dit geldt ook voor mensen met een Wsw-indicatie die op de wachtlijst stonden voor een Wsw-plek. Zij krijgen mogelijk bijstand. Bestaande Wsw'ers met een vast dienstverband houden hun baan en hun salaris.	De van het Rijk te ontvangen vergoeding voor de subsidiabele eenheden (SE) wordt doorgesluisd naar IBN, die voor de uitvoering verantwoordelijk is. De totale bijdrage van de gemeente Landerd in 2019 in de bestuurskosten bedroeg € 3.817.								
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	<table><tr><td>1-1-2019</td><td>31-12-2019</td></tr><tr><td>€ 27.359</td><td>€ 26.968</td></tr><tr><td>€ 5.422</td><td>€ 3.123</td></tr><tr><td>X 1.000</td><td></td></tr></table>	1-1-2019	31-12-2019	€ 27.359	€ 26.968	€ 5.422	€ 3.123	X 1.000	
1-1-2019	31-12-2019									
€ 27.359	€ 26.968									
€ 5.422	€ 3.123									
X 1.000										

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Milieustraat Oss</i> Deelnemers: Gemeente Oss en Landerd Doel: Exploiteren en beheren van de milieustraat aan de Maaskade te Oss Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Brands Plv lid: Wethouder Vereijken Vestigingsplaats: Oss	Beheer is via tariefstelling rendabel. Risico's beperkt.	In 2019 was de bijdrage van de gemeente Landerd aan de milieustraat € 250.496	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2019 n.v.t. n.v.t. X 1.000	31-12-2019 n.v.t. n.v.t.

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Afvalinzameling</i> Deelnemers: Gemeente Oss en Landerd Doel: Het efficiënt, doelmatig en bestendig uitvoeren van de gemeentelijke taak tot inzameling van huishoudelijke afvalstoffen. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Brands Plv lid: Wethouder Vereijken Vestigingsplaats: Oss	Risico's beperkt.	Er wordt geen aparte bijdrage betaald aan de gemeente Oss. We ontvangen facturen voor de gemaakte kosten van de afval inzameling door de gemeente Oss	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2019 n.v.t. n.v.t. X 1.000	31-12-2019 n.v.t. n.v.t.

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Brabants Historisch Informatiecentrum</i> Deelnemers: 15 gemeenten in Brabant-Noord, de provincie Noord-Brabant, waterschap Aa en Maas en waterschap De Dommel Doel: Beheer archieven in Brabant-Noordoost. Deze organisatie is in 2004 ontstaan uit een fusie van het Streekarchief Brabant-Noordoost met het Rijksarchief Bestuurlijk belang: Lid: Burgemeester Bakermans Plv lid: Wethouder Böhmer Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch	Het BHIC heeft in haar paragraaf weerstandsvermogen de risico's benoemd. Deze zijn beperkt.	De totale bijdrage van de gemeente Landerd in 2019 bedroeg € 54.300	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2019 € 496 € 2.515 € 22 X 1.000	31-12-2019 € 871 € 3.806 € 45

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Centrumregeling Jeugdhulp Noordoost Brabant 2015</i> Deelnemers: Bernheze, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Cuijk, Grave, Haaren, 's-Hertogenbosch, Landerd, Maasdonk, Mill en Sint Hubert, Oss, Sint Anthonis, Sint Michielsgestel, Uden Meierijstad en Vught. Doel: De regeling is aangegaan met als doel het behartigen van belangen van de gemeenten op het gebied van doelmatige inkoop van de individuele voorzieningen en voor de flexibele jeugdhulp, volgens het systeem van bestuurlijk aanbesteden. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Böhmer Plv lid: Wethouder Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch		De totale bijdrage van de gemeente Landerd in 2019 bedroeg: € 3.801.374	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2019 n.v.t. n.v.t. X 1.000	31-12-2019 n.v.t. n.v.t.

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel
<i>Centrumregeling WMO Brabant Noordoost-oost 2017</i> Deelnemers: Bernheze, Boekel, Boxmeer, Cuijk, Grave, Mill en Sint Hubert, Oss, Sint Anthonis en Uden. Doel: De regeling is aangegaan met als doel het behartigen van de belangen van de gemeenten op het gebied van de doelmatige inkoop van ondersteuning in het kader van de Wmo volgens het systeem van bestuurlijk aanbesteden. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Böhmer Plv lid: Wethouder Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch		De totale bijdrage van de gemeente Landerd in 2019 bedroeg Dagbesteding en begeleiding € 688.000 Contract en inkoop € 41.451 Regionaal toezicht € 8.540 Totaal € 737.991
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2019 31-12-2019 n.v.t. n.v.t. n.v.t. n.v.t. X 1.000

Rechtspersoon, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel
<i>Belastingsamenwerking Oost-Brabant</i> Deelnemers: Waterschap Aa en Maas, gemeente Oss, Uden, Veghel, Deurne, Boekel en Landerd Doel BSOB is een samenwerkingsverband tussen 11 gemeenten en een waterschap. Het doel van BSOB is het waarderen, heffen en innen van de belastingen van de deelnemers. Bestuurlijk belang Lid: Wethouder Vereijken Plv lid: Burgemeester Bakermans Vestigingsplaats: Oss	In het treasurystatuut is het risicobeheer met betrekking tot de financieringsfunctie van BSOB beschreven. In artikel 53 GR staat opgenomen dat de deelnemers garant staan dat BSOB te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen.	De bijdrage van 2019 is € 262.650
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2019 31-12-2019 € 453 € 535 € 10.534 € 12.885 € 230 X 1.000

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Kleinschalig Collectief Vervoer (KCV)</i> Deelnemers: Brabant- Noordoost, samen met de provincie Noord-Brabant Doel: Deur-tot-deur vervoer voor WMO-geïndiceerde en alle andere reizigers. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Vereijken Plv lid: Burgemeester Bakermans Vestigingsplaats: Oss	Vanaf 1 januari 2017 is ZCN Totaalvervoer de opdrachtnemer voor het Regiotaxivervoer. Dit contract loopt van 1-1-2017 tot 1-1-2019 met de mogelijkheid van 2 x 1 jaar verlenging. In het aanbestedingstraject is rekening gehouden met "de stip aan de horizon" van een Brabant brede regiecentrale. Dit project loopt. De financiële gevolgen hiervan zijn nog niet bekend.	Sinds de oprichting van de GR KCV in 2001 zijn de financiële verantwoordelijkheden van de GR-partners vastgelegd in afspraken. Uit deze overeenkomst ontvangen de gemeenten een samenwerkingsbijdrage OV van de Provincie. De totale bijdrage van de gemeente Landerd in 2019 bedroeg € 9.857	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2019 € 773 € 316 € 64 X 1.000	31-12-2019 € 836 € 819 € 51- X 1.000

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Omgevingsdienst Brabant-Noord</i> Deelnemers: Alle 16 gemeenten van de regio Brabant-Noord. Met uitzondering van Heusden. Doel: De ODBN is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van de fysieke leefomgeving en om als verlengstuk van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving van de regio Brabant Noord. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Brands Plv lid: Wethouder Böhmer Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch	Er zijn voor de komende jaren bezuinigingen opgenomen (2015-2018). Het is afwachten of deze taakstellende bezuiniging van 9% zal worden behaald. .	De bijdrage voor 2019 bestaat uit een aantal onderdelen en bedraagt in totaal € 475.380	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2019 € 2.670 € 12.770 € 7.883 X 1.000	31-12-2019 € 8.408 € 11.517 € 168 X 1.000

Gemeenschappelijke regeling, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Centrumregeling Leerplicht en Regionale meld- en coördinatiefunctie regio Brabant Noordoost</i> Deelnemers: Bernheze, Boekel, Boxmeer, Cuijk, Grave, Landerd, Mill en Sint Hubert, Oss, Sint Anthonis, Meierijstad en Uden Doel: Het Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL BNO) voert voor 11 gemeenten de Leerplichtwet en de RMC-wet uit. Het bureau ziet erop toe dat kinderen tussen de 5 en 18 jaar onderwijs volgen en dat kinderen tussen de 18 en 23 jaar een startkwalificatie halen. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Böhmer Plv lid: Wethouder Brands Vestigingsplaats: Oss	Beperkt	De gemeentelijke bijdrage 2019 bedroeg € 35.814 .	
	Eigen vermogen	1-1-2019 € 391.619	31-12-2019 € 350.380
	Vreemd Vermogen	€ 0	€ 0

B. Privaatrechtelijke rechtspersonen

Hierbij gaat het om deelnemingen in naamloze of besloten vennootschappen en stichtingen voor de behartiging van oorspronkelijk gemeentelijke taken. Lidmaatschappen van verenigingen die zijn gericht op belangenbehartiging en kennisoverdracht, zoals de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Vereniging van Bouwrecht, zijn buiten beschouwing gelaten.

Rechtspersoon, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>NV Brabant Water</i> Deelnemers: Brabant water is een Naamloze vennootschap, waarvan de aandelen in het bezit zijn van provincie en gemeenten. De gemeente Landerd is in het bezit van 12.712 aandelen (nominaal € 0,10) van de Brabant Water N.V. Doel Het leveren van drink- en industriewater aan de inwoners en het bedrijfsleven in Noord-Brabant. Lid: Burgemeester Bakermans Plv lid: Wethouder Böhmer Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch	Zowel de bestuurlijke inbreng, als het financieel risico is te verwaarlozen.	In verband met de solvabiliteit van Brabant Water is besloten de jaarresultaten toe te voegen aan de algemene reserve. Er vindt geen uitkering van dividend meer plaats.	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2019 € 609.107 € 419.458 X 1.000	31-12-2019 € n.n.b. € n.n.b.

Rechtspersoon, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Bank Nederlandse Gemeenten</i> Deelnemers: Bank Nederlandse Gemeenten, waarvan de aandelen in het bezit zijn van de gemeenten. De gemeente Landerd is in het bezit van 29.094 aandelen. Doel Bankier van de Nederlandse gemeenten en huisbankier van de gemeente Landerd. Lid: Burgemeester Bakermans Plv lid: Wethouder Böhmer Vestigingsplaats: 's-Gravenhage	Zowel de bestuurlijke inbreng, als het financieel risico is te verwaarlozen.	In 2019 hebben wij een dividenduitkering van € 82.918 ontvangen.	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2019 € 4.991 € 132.518 X 1.000.000	31-12-2019 € 4.887 € 144.802

Rechtspersoon, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>D!mpact</i> Deelnemers: 33 gemeenten Doel: De missie van D!mpact luidt: "door samenwerking, kennisbundeling en klantgerichte innovatie – gemeenten te voorzien van gestandaardiseerde ICT oplossingen die optimale dienstverlening naar burgers, bedrijven, verenigingen & instellingen mogelijk maakt. In nauwe samenwerking met de deelnemende gemeenten selecteert D!mpact hiervoor de meest geschikte ondersteunende software c.q. laat waar nodig software realiseren en ondersteunt deelnemers bij de goede implementatie hiervan. Bestuurlijk belang: Lid ALV: Burgemeester Bakermans Plv lid: Wethouder Böhmer Vestigingsplaats: Enschede	Te weinig bijdrage / inzet vanuit de gemeenten, waardoor D!mpact genoodzaakt is om voor de voortgang extra capaciteit in te huren.	De totale exploitatiebijdrage van de gemeente Landerd in 2019 bedroeg € 106.010.	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen Resultaat	1-1-2019 € 1.105 € 2.247 € 574	31-12-2019 € 1.680 € 2.022 . € 500

Rechtspersoon, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Stichting Maashorst in Uitvoering</i> Deelnemers: De gemeenten Bernheze, Landerd, Oss en Uden, de provincie Noord-Brabant, Staatsbosbeheer, Recron, Stichting Natuurcentrum Slabroek, VVV Noord-oost-Brabant, De Maashorstboeren, lokale ZLTO-afdelingen en lokale/reg. natuur- en milieuorganisaties Doel: In opdracht van de Stuurgroep De Maashorst uitvoeren van projecten en activiteiten in en betreffende het natuurgebied De Maashorst. Bestuurlijk belang: Lid: Wethouder Vereijken Plv lid: Burgemeester Bakermans Vestigingsplaats: Heesch	De stichting is in 2012 opgericht. De stichting gaat alleen projecten uitvoeren (in opdracht van de Stuurgroep), waarvoor een budget is verstrekt. De risico's zijn hierdoor beperkt.	De Stichting Maashorst in Uitvoering ontvangt een jaarlijks budget voor de uitvoering van projecten en activiteiten. De bijdrage van de gemeente Landerd aan het jaarplan 2019 bedraagt € 100.000 en € 60.000 administratiekosten programmabureau.	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2019 € 181 € 14.200	31-12-2019 € n.n.b. € n.n.b.

Rechtspersoon, doel en bestuurlijk belang	Risico's	Financieel	
<i>Zorg- en veiligheidshuis Brabant-Noordoost (ZVH BNO)</i> Deelnemers: Brabant- Noordoost Doel: In 2019 zijn de veiligheidshuizen Maas en Leijgraaf (RVML) en 's-Hertogenbosch gefuseerd. Met als doel om de vraagstukken op het gebied van zorg en veiligheid integraal te behandelen. Bestuurlijk belang: Lid: Burgemeester Bakermans Plv lid: Wethouder Böhmer Vestigingsplaats: Oss	Een belangrijke ontwikkeling is de samenwerking tussen de Veiligheidshuizen binnen Brabant-Noord. Daarnaast dient er goede afstemming plaats te vinden met de ontwikkelingen van de decentralisaties. Welke financiële consequenties dit met zich meebrengt is niet te benoemen.	De gemeenten dragen jaarlijks bij in de kosten. Die bijdrage bestaat uit twee componenten: a. een vast bedrag per inwoner van € 0,10. b. Een bijdrage die is gebaseerd op de mate van participatie van gemeenten in het RVML. Voor 2019 was de vaste bijdrage voor de gemeente Landerd € 0.	
	Eigen vermogen Vreemd Vermogen	1-1-2019 € 29.041 € 113.027	31-12-2019 € n.n.b. € n.n.b.

Indien in bovenstaande tekst gesproken wordt over Brabant-Noord en Brabant Noordoost dan bedoelen we de volgende gemeenten:

Brabant-Noord, 17 gemeenten:

Boekel, Bernheze, Boxmeer, Boxtel, Cuijk, Grave, Haaren, 's-Hertogenbosch, Heusden, Landerd, Meierijstad, Mill, Oss, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Uden en Vught.

Brabant-Noordoost, 11 gemeenten:

Boekel, Bernheze, Boxmeer, Cuijk, Grave, Landerd, Meierijstad, Mill, Oss, Sint Anthonis en Uden.

Omgevingsdienst Brabant Noord:

Boekel, Bernheze, Boxmeer, Boxtel, Cuijk, Grave, Haaren, 's-Hertogenbosch, Landerd, Meierijstad, Mill, Oss, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Uden, Vught en de provincie Noord-Brabant.

C. Afwikkeling voormalige gemeenschappelijke regelingen

Sinds 1994 is Landerd lid van de gemeenschappelijke regeling Welstand Noord-Brabant. Deze gemeenschappelijke regeling is in 2011 afgeschaft. Er blijft een risico dat wachtgeldverplichtingen moeten worden betaald. Dit kan oplopen tot maximaal 2,1 miljoen voor alle deelnemende gemeenten. Dat komt neer op maximaal € 26.620 voor de gemeente Landerd. Het risico is ontstaan vanaf 2012 als niet alle medewerkers ergens anders werk vinden. In de afwikkeling is ook de verkoop van het pand meegenomen waar de organisatie is onder gebracht. Een tegenvallende opbrengst van het pand kan de gemeente Landerd nog meer geld kosten.

F. Grondbeleid

Wethouder Vereijken

Het gemeentelijk grondbeleid heeft veel relaties met andere programma's. Het grondbeleid heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van de programma's Ruimtelijke ordening, Volkshuisvesting en landschap, Verkeer en vervoer, Cultuur, Monumenten, Sport en recreatie en Economische structuur en toerisme. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie.

Het grondbeleid van de gemeente Landerd is opgenomen in de nota's:

- Nota grondbeleid 2019
- Nota grondprijnsbeleid 2018
- Deze schetsen het kader voor het financiële beleid en voor de financiële uitvoering van het gemeentelijk grondbeleid. De hoofdlijnen van het grondbeleid zijn de volgende:
 - In Landerd was het grondbeleid in het verleden actief. Op dit moment worden er geen gronden meer aangekocht. Het grondbeleid is op dit moment in beginsel faciliterend.
 - Winsten zijn toegestaan ter dekking van eventuele risico's en ter uitvoering van ander gemeentelijk beleid.
 - Goede beheersing van de bedrijfsvoering en een tijdige informatieverschaffing over de bouwgrondexploitaties is essentieel.
 - Risico's dienen tijdig en duidelijk in kaart te worden gebracht.
 - Elk complex wordt duidelijk afgebakend.

In het BBV is bepaald dat complexen nog maar een looptijd van 10 jaar mogen hebben, tenzij is gemotiveerd waarom dit langer zou moeten zijn. Deze motivatie moet door de raad zijn geautoriseerd. Tevens moeten er dan risico beperkende beheersmaatregelen zijn genomen om die langere looptijd te kunnen verantwoorden. Er zijn in Landerd geen complexen met een looptijd van 10 jaar.

Zoals gebruikelijk zijn ook bij de herziening per 1-1-2020 de ramingen kritisch bekeken en geactualiseerd. Dit betreft vooral de ramingen voor woon- en bouwrijp maken, de posten onvoorzien en de plankosten.

De nu opgenomen ramingen kennen nog steeds een bandbreedte. O.a. afhankelijk van marktwerking, de eventueel versnelde groei van de vraag naar bouwgrond etc. kunnen werkelijke uitgaven hoger of lager worden.

De uitkomsten van de GREX zijn:

Overzicht eindewaarde (-/- is voordelig)

	1-1-2018 (jaarrekening 2017)	1-1-2019 (jaarrekening 2018)	1-1-2020 (jaarrekening 2019)	afname / toename t.o.v. 1-1- 2019	Tussentijdse winst	afname / toename t.o.v. 1-1-2019	
Achter-Oventje	-385.837	-384.213	-382.637	-1.576	0	-1.576	afname winst
Akkerwinde	-579.770	-211.279	-101.867	-109.412	14.056	-95.356	afname winst
Kerkpad III	-502.210	-438.925	-303.414	-135.511	2.159	-133.352	afname winst
Reek Zuid	3.871.930	4.091.545	3.783.985	307.560	0	307.560	afname verlies
Repelakker	-524.707	-339.875	-211.170	-128.705	3.889	-124.816	afname winst
Vensteeg	715.609	875.243	878.689	-3.446	0	-3.446	toename verlies
Voederheil	-911.612	-802.477	-455.629	-346.848	328.354	-18.494	afname winst
LOG Graspeel	-21.239	551.624	859.547	-307.923	0	-307.923	toename verlies
	1.662.164	3.341.643	4.067.504	-725.861	348.458	-377.403	

Vennootschapsbelasting (VPB)

Vanaf 2016 is er vennootschapsbelasting verschuldigd over o.a. de GREX.

Aan de hand van de GREX 1-1-2016 en 1-1-2017 wordt de fiscale beginbalans 1-1-2016 opgesteld. Deze wordt dan afgezet tegen het werkelijke verloop. Voor de aangifte

Vennootschapsbelasting over het jaar 2019 is een bedrag van € 91.883 als nog te betalen op de balans opgenomen. De aangifte Vennootschapsbelasting 2018 is definitief ingediend. Bij de jaarrekening 2018 is een bedrag van € 143.000 opgenomen. Dit bedrag is nu verhoogd met € 67.103.

Verschillenanalyse

Met de raad is, n.a.v. het rapport van de Rekenkamercommissie, afgesproken om een verschillenanalyse per complex op te nemen. Daarbij worden de eindwaarden vergeleken. Deze analyse is hieronder opgenomen:

Tabel verschillenanalyse verloop eindwaarden GREX

(-/- = voordelig)	01-01-2017 (jaarrekening 2016)	01-01-2018 (jaarrekening 2017)	01-01-2019 (jaarrekening 2018)	01-01-2020 (jaarrekening 2019)
Achter-Oventje	-390.232	-385.837	-384.213	-382.637
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	Planschade niet meer opgenomen, voordeel 75.000. Meer interne uren opgenomen, nadeel 4.300. Raming WRM aangepast, voordeel 2.700. Rentelasten, voordeel 400.	Meer interne uren opgenomen.	Minder interne uren, meer plankosten	Meer interne uren, hogere exploitatiekosten, lagere rentelast.
Akkerwinde	-1.310.144	-579.770	-211.279	-101.867
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	Minder interne uren opgenomen, voordeel 52.400. Minder externe plankosten opgenomen, voordeel 60.600. Ramingen BRM en WRM aangepast, 186.500 voordeel. Planschade niet meer opgenomen, voordeel 138.300.. Verleende korting, 10.700 nadeel. Nieuwe verkaveling, 176.500 nadeel. Prijsafpraak ontwikkelaars, 62.400 nadeel. Rentelasten, voordeel 71.000.	Tussentijdse winstneming 781.600 + rentelast 31.000. Meer interne uren opgenomen, nadeel 31.500. Meer budget voor externe VTU, nadeel 40.400. Minder budget externe advieskosten, voordeel 18.400. Ophogen terrein heeft met gesloten grondbalans plaatsgevonden, voordeel 92.000. Ramingen BRM en WRM aangepast, voordeel 165.500. Verleende korting, nadeel 30.300 en nog te verlenen korting, nadeel 154.000. Claimkavel, voordeel 46.700. Prijsverhoging, voordeel 21.800. Verkaveling, nadeel 25.900 Rentelasten, voordeel 20.400.	Tussentijdse winstneming 378.000 + rentelast 7.900. Minder interne uren, 55.400 voordeel. Meer externe kosten VTU, nadeel 53.200. Plankosten Jacobs, nadeel 68.000. Meer algemene plankosten, nadeel 13.200. Notariskosten claimhouders, nadeel 9.200. Ramingen BRM en WRM aangepast, voordeel 21.200. Beheerskosten, nadeel 1.800. Verleende korting, nadeel 127.500. Claimhouders, voordeel 276.000. Verkaveling, nadeel 42.600. Prijsstijging, nadeel 1.700. Rente bij verkoop, voordeel 7.300. Rentelasten, voordeel 16.700	Tussentijdse winstneming 14.056 + rentelast 200. Minder interne uren, 36.200 voordeel. Minder externe kosten VTU, Voordeel 29.000. Afwikkeling Jacobs, nadeel 37.000. Ramingen BRM en WRM aangepast, nadeel 90.300. Tijdelijk beheer, nadeel 3.250. Planschade uitgekeerd, nadeel 15.100. Raming verkoopprijs, nadeel 57.200. Verkaveling, voordeel 11.000. Prijsstijging, voordeel 30.600. Rentelasten, voordeel 900.
Kerkpad III	-699.125	-502.210	-438.925	-303.414
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	Ramingen BRM en WRM aangepast, nadeel 6.200. Meer interne uren opgenomen, nadeel 5.400. Verleende korting, nadeel 6.600. Rentelasten, nadeel 6.100.	Tussentijdse winstneming 176.100 + 4.000 rentelast. Verleende korting, nadeel 12.150. Grondprijsverlaging, nadeel 4.300.	Tussentijdse winstneming 74.000 + rentelast 1.000. Raming plankosten, voordeel 1.000. Meer externe kosten VTU, nadeel 3.900. Raming BRM en WRM aangepast, voordeel 13.200. Prijsstijging, voordeel 1.500.	Tussentijdse winstneming 2.100. Meer interne uren, nadeel 1.400. Raming BRM en WRM aangepast, nadeel 23.400. Taxatie 2 kavels, nadeel 112.400. Prijsstijging, voordeel 1.000. Rentelasten voordeel 2.800.

(-/- = voordelig)	01-01-2017 (jaarrekening 2016)	01-01-2018 (jaarrekening 2017)	01-01-2019 (jaarrekening 2018)	01-01-2020 (jaarrekening 2019)
Reek Zuid	2.940.036	3.871.930	4.091.545	3.783.985
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	Meer interne uren opgenomen, nadeel 95.200. Ramingen BRM en WRM aangepast, voordeel 80.500. Tijdelijk beheer geraamd, nadeel 11.000. Kavel verkocht voor € 120,00 p/m2, nadeel 156.000. Rentelasten, voordeel 8.600.	Meer interne uren opgenomen, nadeel 58.400. Meer budget voor externe plankosten, nadeel 33.900. Meer budget voor externe VTU, nadeel 17.000. Ramingen tijdelijk beheer, nadeel 18.100. Ramingen BRMen WRM, nadeel 11.600. Nieuwe taxatie, nadeel 571.500. Minder opbrengst verkoop kavel 1-8-9 na taxatie, nadeel 153.500. Rentelasten, nadeel 67.700.	Meer interne uren, nadeel 35.300. Plankosten, voordeel 2.100. Externe kosten VTU, nadeel 16.000. Raming tijdelijk beheer, nadeel 15.600. Prijsstijging, nadeel 45.700. Rentelasten, nadeel 109.100.	Minder interne uren, voordeel 24.100. Plankosten, voordeel 2.800. Externe kosten VTU, voordeel 15.500. Raming BRM en Wrm, nadeel 21.800. Verkoopkosten, nadeel 2.000. Raming tijdelijk beheer, nadeel 6.000. Taxatie kavels, voordeel 254.500. Prijsstijging, voordeel 37.700. Rentelasten, voordeel 2.800.
Repelakker	-2.036.435	-524.707	-339.875	-211.170
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	Minder interne uren opgenomen, voordeel 56.300. Verwerving grond, nadeel 39.700. Verkaveling, voordeel 12.300. Ramingen BRM, WRM en externe plankosten aangepast, voordeel 208.600. Planschade niet meer opgenomen, voordeel 24.100. Verleende korting, nadeel 180.300. Rentelasten, nadeel 31.800.	Tussentijdse winstneming 1.260.000 + rentelast 24.700. Minder interne uren opgenomen, voordeel 38.400. Verhoging budget externe VTU en advieskosten, nadeel 25.400. Ramingen BRMen WRM aangepast, nadeel 31.700. Verleende korting, nadeel 154.700. Nog te verlenen korting, nadeel 96.400. Verhoging grondprijs, voordeel 21.500. Rentelasten, voordeel 22.400.	Tussentijdse winstneming 179.200 + rentelast 5.000. Meer interne uren, nadeel 36.300. Raming plankosten, voordeel 1.000. Externe kosten VTU, nadeel 92.000. Aanpassing raming BRM en WRM, nadeel 4.100. Tijdelijk beheer, nadeel 2.400. Huur, voordeel 3.500. Verkaveling, voordeel 118.700. Verleende korting, nadeel 13.800. Raming prijs percelen, voordeel 37.100. Prijsstijging, nadeel 22.000. Rentelasten, voordeel 9.800.	Tussentijdse winstneming 3.900 + rentelast 100. Meer interne uren, nadeel 800. Raming plankosten, nadeel 20.000. Externe kosten VTU, voordeel 76.100. Aanpassing raming BRM en WRM, nadeel 190.800. Tijdelijk beheer, nadeel 600. Verkaveling, nadeel 22.700. Taxatie kavels, voordeel 19.100. Prijsstijging, voordeel 28.900. Rentelasten, nadeel 13.900.
Vensteeg	695.705	715.609	875.243	874.917
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	Raming WRM aangepast, nadeel 5.600. Rentelasten, nadeel 500.	Meer interne uren opgenomen, nadeel 7.000. Ramingen BRM en WRM aangepast, nadeel 2.300. Rentelasten, nadeel 10.600.	Meer interne uren, nadeel 2.500. Saneringskosten, nadeel 1.000. Tijdelijk beheer, nadeel 600. Minder uitgeefbaar, nadeel 24.600. Uitname 2 restpercelen, nadeel 137.900. Rentelasten, voordeel 6.800.	Meer interne uren, voordeel 1.700. Raming WRM, nadeel 1.300. Tijdelijk beheer, nadeel 600. Prijsstijging, voordeel 2.900. Rentelasten, nadeel 6.100.

(-/- = voordelig)	01-01-2017 (jaarrekening 2016)	01-01-2018 (jaarrekening 2017)	01-01-2019 (jaarrekening 2018)	01-01-2020 (jaarrekening 2019)
Voederheil	-923.333	-911.612	-802.477	-455.629
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	Meer interne uren opgenomen, nadeel 201.600. Ramingen WRM en BRM aangepast, nadeel 3.900. Afvoer grond naar Repelakker, voordeel 34.100. Pachten, voordeel 4.800. Raming externe plankosten aangepast, voordeel 40.800. Rentelasten, nadeel 16.800.	Tussentijdse winstneming 133.000 + rentelast 8.900. Minder interne uren opgenomen, voordeel 14.100. Verhoging budget externe plankosten en VTU, nadeel 32.000. Ramingen BRM en WRM aangepast, voordeel 99.300. Rentelasten, voordeel 48.800.	Tussentijdse winstneming 341.400 + rentelast 11.900. Minder interne uren, voordeel 48.700. Raming plankosten, voordeel 20.000. Externe kosten VTU, voordeel 18.000. Aanpassing raming BRM en WRM, nadeel 24.100. Raming milieukosten, nadeel 13.200. Tijdelijk beheer, nadeel 2.100. Raming huurontvangsten, voordeel 52.400. Opbrengstenstijging, voordeel 71.500. Prijsstijging, voordeel 15.300. Rentelasten, voordeel, 57.800.	Tussentijdse winstneming 328.354 + rentelast 14.034. Minder interne uren, voordeel 68.600. Externe kosten VTU, nadeel 6.300. Aanpassing raming BRM en WRM, nadeel 81.400. Tijdelijk beheer, voordeel 300. Raming huurontvangsten, voordeel 72.400. Opbrengstenstijging: taxatie voordeel 84.200. Minder uitgeefbaar, nadeel 174.200. Raming opbrengsten, nadeel 3.600. Prijsstijging, voordeel 15.600. Rentelasten, voordeel, 19.900
LOG Graspeel	129.782	-21.239	551.624	859.547
verklaring verschil t.o.v. voorgaand jaar	Meer interne uren opgenomen, nadeel 8.900. Meer voorbereidingskosten, nadeel 15.600. Opbrengst verpachtingen, voordeel 5.100. Tijdelijk beheer, nadeel 2.100. Rentelasten, nadeel 7.500.	Tussentijdse winstneming 77.334. Duurzaamheidssubsidie uit de grex 400.000 voordeel. Leges vergunning locatie Heihorst, nadeel 106.000. Verhoging sloopkosten, nadeel 54.300. Meer interne uren opgenomen, nadeel 7.400. Tijdelijk beheer, nadeel 3.700. Diverse kosten, nadeel 600. Rentelasten, nadeel 5.100. Pachtopbrengten, voordeel 5.100.	Rentelasten, nadeel 7.000. Sloopkn locatie PW straat, nadeel 590.300. Notariskosten, nadeel 700. voorbereidingskn, voordeel 8.500. Plankosten, voordeel 11.800. Pachtopbrengsten, voordeel 4.900.	Rentelasten, nadeel 5.800. aankoop gronden, nadeel 71.500. Sloopkn locatie PW straat, nadeel 221.300. Notariskosten, nadeel 1.300. Plankosten, nadeel 3.800. Pachtopbrengsten, voordeel 800. Opbrengsten verkoop, nadeel 5000
	-1.593.746	1.662.164	3.341.643	4.063.732

Wonen

In april 2019 is de nieuwe Woonvisie vastgesteld. De nieuwe woonvisie is vooral ontwikkelingsgericht. Ruim baan voor projecten die zorgen voor een divers woonmilieu in de gemeente.

Nu de provinciale contingenten zijn losgelaten is een belangrijk onderdeel van de woonvisie dat plannen kwalitatief goed passen en dat er in kwantitatief geen negatieve concurrentie ontstaat.

Meer aandacht voor goedkopere woningen, starters en senioren. Daarnaast zijn er meerjaren prestatieafspraken gemaakt met de woningcorporatie.

De grote uitbreidingen (Akkerwinde/Repelakker/Centrumplan Schaijk) hebben gezorgd voor een goede toename in het aantal woningen in de laatste 3 jaar.

Het doel is om deze lijn voort te zetten in de nieuwe woningbouwplannen zoals het Centrumplan Zeeland.

Werken

Landerd heeft bedrijventerrein Voederheil II en woon-werk locatie Reek-Zuid ontwikkeld. Ook zijn we bezig om bedrijventerrein Voederheil III te ontwikkelen.

Voederheil II betreft een bedrijventerrein (6,7 ha uitgeefbaar) met kavels (1.000 tot 5.000 m²) met flexibele grenzen waardoor maatwerk geleverd kan worden. Na de vaststelling van het bestemmingsplan is het plan bouwrijp gemaakt en begonnen met de uitgifte. De afgelopen periode kwam de kaveluitgifte op het bedrijventerrein in een stroomversnelling. Er zijn tweeëntwintig bouw kavels verkocht en er lopen gesprekken met diverse potentiële kandidaten. Drie percelen worden tijdelijk verhuurd. Voor één perceel ter grootte van 1.417 m² wordt nog onderzocht of dat nodig is voor waterberging.

Wij zijn voornemens het bedrijventerrein uit te breiden in zuidelijke richting (ca. 4 ha uitgeefbaar). Met verschillende partijen voeren we al gesprekken om zich hier te vestigen. We zijn ook bezig hiervoor het bestemmingsplan aan te passen.

Reek-Zuid betreft een Woon-werkgebied (ca. 4 ha uitgeefbaar) met kavels van 750 tot 1775 ². De verkoopbaarheid van de kavels is de afgelopen jaren lastig gebleken. Inmiddels is er vanuit verschillende ondernemers toch concrete interesse getoond voor een kavel op Reek-Zuid. De insteek is dat het bestemmingsplan wordt gewijzigd op het moment dat een koper zich meldt, maar het voornemen niet binnen het geldende bestemmingsplan past. In 2019 is er 1 kavel verkocht. De concreet lopende initiatieven zijn een project van 29 kleinere ondernemerskavels, enkele traditionele woonwerkinitiatieven en enkele bedrijfsinitiatieven. Als deze plannen doorzetten dan zullen de bestemmingen van diverse percelen gewijzigd moeten worden. Dit kan positieve maar ook nadelige gevolgen hebben voor de eerdere uitgangspunten met betrekking tot de prijs per vierkante meter.

Kostprijsbegrotingen

De grondexploitaties per 1-1-2019 zijn in de begroting 2020 opgenomen. Deze zijn door de raad vastgesteld op 4 juli 2019. Dit sluit aan met de nota Grondbeleid waarin is opgenomen dat de GREX één keer per jaar wordt herzien.

Storting in de Reserve Groen voor Groen-voor-Rood

Conform de regelgeving die ook in de notitie Reserves en Voorzieningen wordt genoemd mogen er ten laste van de GREX geen stortingen meer in de Reserve Groen worden gedaan voor verplichtingen in het kader van Groen-voor-Rood. Dit betekent dat er de komende jaren, op basis van de GREX 1-1-2020, inclusief 2019 nog € 114.992 direct ten laste van de

behoedzaamheidsreserve in de Reserve Groen gestort gaat worden via de jaarrekeningen van die jaren. Uiteraard wordt ook dit bedrag jaarlijks herrekend.

Verloop van de boekwaarden

Het verloop van de boekwaarden vanaf 2017 tot 2023 is als volgt:

	Boekwaarde 1-1-2017	Boekwaarde 1-1-2018	Boekwaarde 1-1-2019	Boekwaarde 1-1-2020	Boekwaarde 1-1-2021	Boekwaarde 1-1-2022	Boekwaarde 1-1-2023
Achter-Oventje	80.046	82.407	87.261	89.812	-148.923	-384.791	0
Akkerwinde	2.084.076	2.519.579	-537.465	-949.345	-396.447	-101.867	0
Den Omgang	226.970	-174.892	0				
Kerkpad III	-126.107	53.386	20.524	-131.931	-307.196	-303.414	0
Reek Zuid	7.622.425	7.746.820	7.874.712	7.842.570	7.922.781	5.976.813	6.055.637
Repelakker	2.120.945	1.945.578	748.052	297.181	131.012	-338.695	-211.170
Vensteeg	1.583.613	1.599.690	1.101.667	857.593	878.689	0	
Voederheil	4.583.417	4.582.805	2.763.557	786.974	-217.717	319	-61.961
LOG Graspeel	653.522	907.099	764.075	1.440.801	859.547	0	
Totaal	18.828.907	19.262.472	12.822.383	10.233.655	8.721.746	4.848.365	5.782.506

Risico's

Grondexploitatie

De grondexploitatie is een bedrijfsmatige tak van de gemeente-exploitatie die sterk afhankelijk is van de economische situatie. We moeten rekening houden met mogelijke tegenvallers zoals stagnatie van de gronduitgifte. Voor het opvangen van eventuele risico's is de behoedzaamheidsreserve beschikbaar. Naast dit risico kan er sprake zijn van plannen die sluiten met een exploitatietekort. Voor deze plannen zijn in de afgelopen jaren voorzieningen ingesteld ten laste van de behoedzaamheidsreserve voor een bedrag van € 5,5 miljoen. In de jaarrekening 2019 zijn de volgende voorzieningen ingesteld.

	01-07-2016	01-01-2017	01-01-2018	01-01-2019	01-01-2020
Reek Zuid	2.766.809	2.940.036	3.871.930	4.091.545	3.783.985
Vensteeg	701.861	695.705	715.609	875.243	878.689
Log Graspeel	100.690	129.782		551.624	859.547
Totaal:	3.569.360	3.765.523	4.587.539	5.518.412	5.522.221

In de onderstaande tabel zijn de risico's weergegeven die voor kunnen komen.

Risico	Omschrijving
Resultaat Grondexploitatie wijkt af van geprognosticeerd resultaat.	De volgende risico's zijn te onderscheiden: - De afzet van bouwpercelen kan vertraging oplopen door conjuncturele ontwikkelingen - Er kan vertraging optreden door extra procedures - Onzekerheden in contracten met ontwikkelaars of garantiebepalingen in deze contracten en daarmee gepaard gaan van extra juridische kosten - Er kunnen extra onderzoekskosten zijn i.v.m. flora en fauna en archeologie. - De inflatie kan hoger of lager uitvallen dan waarmee in de exploitatieopzet is gerekend

	• De opgenomen prijzen per m2 zijn niet haalbaar • De kosten voor bouw- en woonrijpmaken kunnen hoger of lager uitvallen dan geraamd • Hogere kosten sanering bij bodemverontreiniging • Planschadekosten kunnen hoger uitvallen dan voorzien • De plankosten kunnen hoger uitvallen bij langere doorlooptijd van complexen • De totale interne urenbesteding kan hoger uitvallen bij een langere doorlooptijd van complexen • Het (deels) afstoten van complexen (uitnemen uit de GREX) waardoor afgewaardeerd moet worden • Stuklopen van onderhandelingen.
--	--

Ten behoeve van Paragraaf A, Weerstandsvermogen en risicobeheersing is per complex een risicopercentage bepaald (notitie Weerstandsvermogen en risicobeheersing). Deze zijn als volgt:

Complex	Herziening 1-1-19	Herziening 1-1-20
Achter-Oventje	50%	50%
Akkerwinde	0%	0%
Repelakker	10%	10%
Reek Zuid	50%	50%
Kerkpad III	30%	0%
Voederheil	10%	10%
Vensteeg	0%	0%
LOG Graspeel	50%	50%

Het percentage van Kerkpad III is gewijzigd t.o.v. de vorige herziening.

Financiële positie

De grondexploitatie is een van de belangrijkste financiële onderwerpen van de gemeente. Onderstaand wordt inzicht gegeven in de boekwaardes en het verloop van de grondexploitatie.

De boekwaarde van de in exploitatie genomen gebieden verloopt vanaf 2020 als volgt:

In exploitatie genomen complexen	boekwaard e begin rekening-jaar (-/- = voordelig)	vermeer-deringen rekeningjaa r	vermin-deringen rekeningjaa r	boekwaard e eind rekeningjaa r	geraamde nog te maken kosten	geraamde opbrengs ten	geraamd eind resultaat -/- is winst	opvangen nadelige resultaten	Jaar van afsluiten
Kerkpad	21	7	160	-132	133	-304	-303	0	2021
Reek Zuid	7.875	102	134	7.843	1.006	-5.065	3.784	3.784	2027
Akkerwinde	-537	298	710	-949	847	0	-102	0	2021
Repelakker	748	285	736	297	571	-1.079	-211	0	2022
Voederheil	2.764	452	2.429	787	952	-2.195	-456	0	2025
Vensteeg	1.102	131	375	858	141	-120	879	879	2020
Achter-Oventje	87	2	0	89	14	-486	-383	0	2022
LOG Graspeel	764	798	121	1.441	11	-593	859	859	2020
Totaal:	12.824	2.075	4.665	10.234	3.675	-9.842	4.067	5.522	

De uitgifteplanning die in de GREX is opgenomen is de volgende:

GREX Nog te verkopen kavels per 1 januari 2020									
			2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Achter-Oventje	2		1	1					
Akkerwinde	0								
Kerkpad	2		2						
Reek Zuid	1			1					
Repelakker	9		5	4					
Vensteeg	0								
	14		8	6	0	0	0	0	0
Reek Zuid	27.715 in m2	0	8.759	0	5.646	6.099	1.877	5.334	
Voederheil	16.265 in m2	8.694	3.604	1.000	0	1.185	1.782		

Door de raad is gevraagd deze planning te vergelijken met die van voorafgaande jaren. Dat is in onderstaande tabel samengevat. Er is een vergelijking gemaakt tussen de vastgestelde GREX'en van 2017, 2018 en 2019.

	Totaal	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Woningen	Aantallen*											
2017	194	57	43	32	37	16	9					
2018	118		64	26	16	6	6					
2019	40			35	4	1						
2020	12				6	6						
Industrie	m2*											
2017	87.298	7.000	9.155	9.155	9.155	9.155	9.155	9.155	9.011	5455	5.455	5.447
2018	83.521		19.806	8.318	7.596	7.491	7.684	8.043	8.308	7.815	4.228	4.232
2019	65.363			20.055	6.550	10.640	9.917	3.263	3.456	3.815	4.080	3.587
2020	43.980				8.694	12.363	1.000	5.646	7.284	3.659	5.334	

* Het geplande aantal daalt door werkelijke verkopen. In het aantal woningen in het jaar 2017 zijn 20 woningen van Den Omgang toegevoegd.

Toelichting per complex

Onderstaand wordt per complex een toelichting gegeven op de gevolgen voor de herziening van de exploitaties. Daarbij wordt ook ingegaan op de aanpassingen t.o.v. de vorige GREX.

Het uitgangspunt hierbij is dat verliezen direct genomen worden door een voorziening te vormen t.l.v. de behoedzaamheidsreserve en dat winsten genomen worden op het moment dat deze gerealiseerd zijn. Dit uitgangspunt sluit aan bij de voorschriften zoals die in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn voorgeschreven.

In grote lijnen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd bij de huidige herziening:

1. Bij deze actualisatie is uitgegaan van de geraamde inkomsten en uitgaven zoals die zijn opgenomen in het MJP GREX 1-1-2020
2. Taxaties die begin 2020 zijn afgegeven over de grondprijzen voor woningbouw, Voederheil II en voor Reek Zuid

In de navolgende paragrafen zullen de exploitaties kort worden beschreven (meestal in tabelvorm). Daarbij wordt ingegaan op:

- De oppervlakte van het plangebied en nog uit te geven m²
- Het eindresultaat van deze herziening t.o.v. de vorige herziening
- Enkele andere kengetallen
- Het risicopercentage t.b.v. paragraaf A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Een korte toelichting

Kerkpad Reek

Kerkpad, fase III betreft de laatste fase van het plan Kerkpad. Fase I en II van het plan Kerkpad zijn gereed. Het totale woningbouwprogramma bestaat uit 58 woningen en één gezinsvervangend huis.

Er resteren nog twee kavels te verkopen. Taxatiebureau heeft de kavels getaxeerd. De ligging is wat minder gunstig, daardoor is de prijs per m2 naar beneden bijgesteld.

(-/- = voordelig)

Eindwaarde jaarrekening 2018	-438.925
Eindwaarde jaarrekening 2019	-303.414
Tussentijdse winstneming 2019	2.159
Boekwaarde per 1-1-2020	-131.931
Te verkopen m2	1.524
Boekwaarde per m2	-86,56
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2019-2020
Uitgiftetermijn jaarrekening 2019	2020
Jaar van afsluiting	2021
Risicopercentage	0%

Reek Zuid

Reek-Zuid betreft een Woon-werkgebied (ca. 4 ha uitgeefbaar) met kavels van 750 tot 1775m². De verkoopbaarheid van de kavels is de afgelopen jaren lastig gebleken. Inmiddels is er vanuit verschillende ondernemers toch concrete interesse getoond voor een kavel op Reek-Zuid. Mogelijk is dit het resultaat van onze uitgedragen visie sinds 2015 om de mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt, te verruimen. Hierbij zijn marktpartijen ook actief betrokken om mee te denken in alternatieve invullingen. Er is ook een zoekopdracht gegeven om een zo breed mogelijk koop potentieel te krijgen voor het terrein. De insteek is dat het bestemmingsplan wordt gewijzigd op het moment dat een koper zich meldt, maar het voornemen niet binnen het geldende bestemmingsplan past. In 2019 is er 1 kavel verkocht.

(-/- = voordelig)

Eindwaarde jaarrekening 2018	4.091.545
Eindwaarde jaarrekening 2019	3.783.985
Boekwaarde per 1-1-2020	7.842.570
Te verkopen m2	27.006
Boekwaarde per m2	290,40
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2019-2026
Uitgiftetermijn jaarrekening 2019	2020-2026
Verlaging van de voorziening voor dekking verlies	307.560
Gevormde voorziening 1-1-2019	4.091.545
Gevormde voorziening 1-1-2020	3.783.985
Jaar van afsluiting	2027
Risicopercentage	50%

Akkerwinde Schaijk

De gemeente Landerd en marktpartijen hebben een overeenkomst gesloten voor de ontwikkeling van plan Akkerwinde te Schaijk. Uitgangspunt van deze overeenkomst is dat de gemeente de gronden verwerft, het plan bouwrijp maakt en de bouw kavels terug verkoopt aan de projectontwikkelaars (bouwclaimmodel). In totaal worden er tot einde looptijd 198 woningen gerealiseerd.

De laatste kavels zijn in 2019 verkocht. Het plan wordt in 2020 woonrijp gemaakt.

(-/- = voordelig)

Eindwaarde jaarrekening 2018	-211.279
Eindwaarde jaarrekening 2019	-101.867
Tussentijdse winstneming 2019	14.056
Boekwaarde per 01-01-2020	- 949.345
Te verkopen m2	0
Boekwaarde per m2	0,00
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2019
Uitgiftetermijn jaarrekening 2019	n.v.t.
Jaar van afsluiting	2021
Risicopercentage	0%

Voederheil Zeeland

Voederheil II betreft een bedrijventerrein (6,7 ha uitgeefbaar) met kavels (1.000 tot 5.000 m2) met flexibele grenzen waardoor maatwerk geleverd kan worden. Na de vaststelling van het bestemmingsplan is het plan bouwrijp gemaakt en begonnen met de uitgifte.

Er zijn tweeëntwintig bouw kavels verkocht en er lopen gesprekken met diverse potentiële kandidaten. Drie percelen worden tijdelijk verhuurd. Eén perceel ter grootte van 1.417 m2 is nodig ten behoeve van de waterafvoer.

(-/- = voordelig)

Eindwaarde jaarrekening 2018	-802.477
Eindwaarde jaarrekening 2019	-455.629
Tussentijdse winstneming 2019	328.354
Boekwaarde per 1-1-2020	786.974
Te verkopen m2	16.265
Boekwaarde per m2	48,38
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2019-2022
Uitgiftetermijn jaarrekening 2019	2020-2025
Jaar van afsluiting	2025
Risicopercentage	10%

Repelakker

De gemeente Landerd en marktpartijen hebben overeenkomsten gesloten voor de ontwikkeling van het plan Repelakker te Zeeland. Uitgangspunt is dat de gemeente de gronden verwerft, het plan bouwrijp maakt en de bouw kavels terug verkoopt aan de projectontwikkelaars (bouwclaimmodel). Het is de bedoeling dat er in totaal ca 227 woningen worden gerealiseerd.

Fase 1 bevindt zich momenteel in een afrondende fase.

Binnen fase II zijn inmiddels al een groot aantal woningen gebouwd. De verwachting is dat de resterende kavels in de komende twee jaar worden verkocht.

(-/- = voordelig)

Eindwaarde jaarrekening 2018	-339.875
Eindwaarde jaarrekening 2019	-211.170
Tussentijdse winstneming 2019	3.889
Boekwaarde per 1-1-2020	297.184
Te verkopen m2	5.983
Boekwaarde per m2	49,67
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2019
Uitgiftetermijn jaarrekening 2019	2020-2021
Jaar van afsluiting	2022
Risicopercentage	10%

Vensteeg Zeeland

De gemeente Landerd heeft een gebied aan de Vensteeg in exploitatie gebracht. Binnen het plangebied heeft de gemeente vier bouwtitels verkregen in het kader van de regeling Ruimte-voor-Ruimte van de provincie Noord-Brabant.

In 2012 is als stimuleringsmaatregel de grondprijs per m2 verlaagd naar € 213,60. In dit Ruimte voor Ruimte complex is de laatste kavel in 2019 verkocht. Van deze kavel is 1.000 m2 verkocht. De resterende meters (388 m2) zijn uit de grex genomen en worden verhuurd. In de raming is nog een bijdrage van € 120.000 opgenomen. Dit bedrag wordt ontvangen wanneer er aan de Langenboomseweg door een particulier een kavel wordt verkocht. De verwachting is dat de grex in 2020 kan worden afgesloten.

(-/- = voordelig)

Eindwaarde jaarrekening 2018	875.243
Eindwaarde jaarrekening 2019	878.689
Boekwaarde per 1-1-2020	857.593
Te verkopen m2	0
Boekwaarde per m2	0,00
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2019
Uitgiftetermijn jaarrekening 2019	n.v.t.
Verhoging van de voorziening voor dekking verlies	3.446
Gevormde voorziening 1-1-2019	875.243
Gevormde voorziening 1-1-2020	878.689
Jaar van afsluiting	2020
Risicopercentage	0%

LOG Graspeel

Er zijn in 2019 forse kosten gemaakt voor sloop/sanering P.v.Winkelstraat 65 in Schaijk. Daarnaast heeft de provincie aangegeven niet in 50% van het verlies bij te dragen omdat in de overeenkomst is bepaald dat dit alleen geldt voor kosten van verplaatsingen en duurzaamheidssubsidie. Vooralsnog is dat zo verwerkt. Er vinden nog gesprekken met de provincie plaats.

(-/- = voordelig)

Eindwaarde jaarrekening 2018	551.624
Eindwaarde jaarrekening 2019	859.547
Boekwaarde per 1-1-2020	1.440.802
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2019-2020
Uitgiftetermijn jaarrekening 2019	2020
Verhoging voorziening voor dekking van het verlies	307.923
Gevormde voorziening 1-1-2018	551.624
Gevormde voorziening 1-1-2019	859.547
Jaar van afsluiting	2020
Risicopercentage	50%

Achter Oventje Zeeland

Het plan Achter-Oventje te Zeeland betreft twee woningbouwkavels die door de gemeente worden verkocht. Het betreft een Ruimte voor Ruimte locatie. In 2012 is als stimuleringsmaatregel de grondprijs per m2 verlaagd naar € 213,60.

(-/- = voordelig)

Eindwaarde jaarrekening 2018	-384.213
Eindwaarde jaarrekening 2019	-382.637
Tussentijdse winst	0
Boekwaarde per 1-1-2020	89.812
Te verkopen m2	2.277
Boekwaarde per m2	39,44
Uitgiftetermijn jaarrekening 2018	2020
Uitgiftetermijn jaarrekening 2019	2020-2021
Jaar van afsluiting	2022
Risicopercentage	50%

G. Lokale heffingen

Wethouder Vereijken

In deze paragraaf zijn opgenomen:

- Het belastingbeleid in Landerd
- Kwijtscheldingsbeleid
- Regeling tegemoetkoming kosten huishoudelijk afval
- Overzicht op hoofdlijnen van de heffingen en belastingen 2017 inclusief tariefwijzigingen.

Het belastingbeleid in Landerd

In 2016 is de Nota Lokale Heffingen vastgesteld.

De insteek is om tarieven niet meer dan noodzakelijk te laten stijgen. Dit in relatie met de wensen en plannen die de gemeente heeft en de ontwikkeling van de algemene koopkracht van de burger. Er vindt steeds een afweging plaats tussen de wensen en de daarvoor soms noodzakelijke verhoging van de belastingen.

Kwijtscheldingsbeleid

Voor 2019 is een bedrag van € 46.373 (2018 € 47.161) besteed aan het verlenen van kwijtscheldingen. Er zijn 157 aanvragen (2018: 168) geweest hiervan zijn 85 (2018: 85) automatische toekenningen, 40 (2018: 46) gehele of gedeeltelijke toekenningen op verzoek toegekend. Kwijtschelding kan verkregen worden voor de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De kwijtschelding wordt door de BSOB uitgevoerd.

Regeling tegemoetkoming in de kosten voor huishoudelijk afval in bijzondere gevallen

Deze regeling houdt in dat in bijzondere gevallen (meestal bij voortdurende ziekte) de mogelijkheid bestaat om de kosten van de extra minicontainer die speciaal voor deze "bijzondere omstandigheden" van de gemeente wordt gehuurd via een vergoedingsregeling te compenseren. In 2019 maakten 4 personen (2018: 4, 2017: 4, 2016: 4, 2015: 4) gebruik van deze regeling.

Overzicht op hoofdlijnen van de heffingen en belastingen van 2019:

(de weergegeven ramingen zijn na wijziging van de begroting)

Forensenbelasting	2016	2017	2018	2019
Bebouwde oppervlakte < 45 m2	124,7	124,7	124,7	135,9
Bebouwde oppervlakte 45 m2 - 100 m2	188,6	188,6	188,6	205,55
Bebouwde oppervlakte > 100 m2	377,2	377,2	377,2	411,15
Totale opbrengst begroot	13.198	26.400	26.400	31.680
Totale opbrengst werkelijk	33.661	25.326	24.682	28.979
Verschil	20.463	-1.074	-1.718	-2.701

Leges titel I	Begr 2019	Werk 2019	Stijging
Berekening kostendekkendheid			
Kosten taakveld(en) incl. rente	107.228	95.244	
Inkomsten taakveld(en) excl. Heffingen	0	0	
Netto kosten taakveld	107.228	95.244	-11.984
Toe te rekenen kosten:			
Kosten van andere taakvelden	0	0	
Overhead incl. rente	81.709	86.384	
BTW	0	0	
Totale kosten	188.937	181.627	-7.310
Totale opbrengst	135.536	166.116	30.580
Kostendekkendheid	71,74%	91,46%	

Leges titel II	Begr 2019	Werk 2019	Stijging
Berekening kostendekkendheid			
Kosten taakveld(en) incl. rente	648.742	787.054	
Inkomsten taakveld(en) excl. Heffingen	-19.000	-25.000	
Netto kosten taakveld	629.742	762.054	132.312
Toe te rekenen kosten:			
Kosten van andere taakvelden	5.887	26.817	
Overhead incl. rente	638.382	650.327	
BTW	21.606	44.322	
Totale kosten	1.295.617	1.483.520	187.903
Totale opbrengst	867.000	449.467	-417.533
Kostendekkendheid	66,92%	30,30%	

Leges titel III	Begr 2019	Werk 2019	Stijging
Berekening kostendekkendheid			
Kosten taakveld(en) incl. rente	37.533	48.367	
Inkomsten taakveld(en) excl. Heffingen	0	0	
Netto kosten taakveld	37.533	48.367	10.834
Toe te rekenen kosten:			
Kosten van andere taakvelden		0	
Overhead incl. rente	43.129	53.844	
BTW		0	
Totale kosten	80.662	102.211	21.549
Totale opbrengst	10.000	5.943	-4.057
Kostendekkendheid	12,40%	5,81%	

Lijkbezorgingsrechten	Begr 2019	Werk 2019	Stijging
Berekening kostendekkendheid:			
Kosten taakveld(en) incl. rente	42.236	92.857	
Inkomsten taakveld(en) excl. Heffingen	-1	0	
Netto kosten taakveld	42.235	92.857	50.622
Toe te rekenen kosten:			
kosten van andere taakvelden	0	0	
Overhead incl. rente	4.409	17.965	13.556
BTW	0	0	
Totale kosten	46.644	110.823	
Totale opbrengst	30.000	39.692	9.692
Kostendekkendheid	64,32%	35,82%	

Marktgelden	Begr 2019	Werk 2019	Stijging
Tarief per m2 per kwartaal	8,87	8,85	-0,02
Berekening kostendekkendheid:			
Kosten taakveld(en) incl. rente	12.359	11.105	
Inkomsten taakveld(en) excl. Heffingen	0	0	
Netto kosten taakveld	12.359	11.105	-1.254
Toe te rekenen kosten:			
Overhead incl. rente	1.848	4.921	
BTW	0	0	
Totale kosten	14.207	16.026	1.819
Totale opbrengst	8.061	6.250	-1.811
Kostendekkendheid	56,74%	39,00%	

Afvalstoffenheffing	Begr 2019	Werk 2019	Stijging
Tarief eenpersoonshuishoudens	161,4	161,4	0
Tarief meerpersoonshuishoudens	251,4	251,4	0
Tarief extra container	266,4	266,4	0
Berekening kostendekkendheid:			
Kosten taakveld(en) incl. rente	1.278.266	1.402.665	
Inkomsten taakveld(en) excl. Heffingen	-220.122	-165.335	
Netto kosten taakveld	1.058.144	1.237.330	179.186
Toe te rekenen kosten:			
Kosten van andere taakvelden	23.601	27.203	
Overhead incl. rente	92.284	74.535	
BTW	242.946	271.561	
Totale kosten	1.416.975	1.610.629	193.654
Totale opbrengst	1.358.719	1.388.294	29.575
Kostendekkendheid	95,89%	86,20%	

Rioolheffing	Begr 2019	Werk 2019	Stijging
Tarief waterverbruik 0 t/m 100 m3	125,04	125,04	0
Tarief waterverbruik 101 t/m 250 m3	178,92	178,92	0
Tarief waterverbruik 251 t/m 500 m3	303,84	303,84	0
Tarief waterverbruik 501 t/m 750 m3	500,76	500,76	0
Tarief waterverbruik > 25.001 m3	4.186,92	4.186,92	0
Berekening kostendekkendheid:			
Kosten taakveld(en) incl. rente	781.108	738.758	
Inkomsten taakveld(en) excl. Heffingen	-949	-999	
Netto kosten taakveld	780.159	737.760	-42.399
Toe te rekenen kosten:			
Kosten van andere taakvelden	41.395	68.050	
Overhead incl. rente	199.637	127.820	
BTW	149.334	291.029	
Totale kosten	1.170.525	1.224.659	54.134
Totale opbrengst	1.101.175	1.104.880	3.705
Kostendekkendheid	94,08%	90,22%	

Onroerendezaakbelastingen	2015	2016	2017	2018
Tarief woningen eigenaren	0,10092	0,10293	0,10315	0,10082
Tarief niet-woningen eigenaren	0,23714	0,25302	0,27197	0,28376
Tarief niet-woningen gebruikers	0,17912	0,19111	0,20546	0,21437
Totale opbrengst begroot	2.850.229	3.030.103	3.023.009	3.132.600
Woningen eigenaren	1.558.213	1.597.445	1.697.461	1.752.506
Niet-woningen eigenaren	809.412	899.333	835.372	845.240
Niet-woningen gebruikers	482.604	533.325	490.176	534.854
Totale opbrengst werkelijk	2.876.065	2.958.184	2.984.615	3.033.924
Woningen eigenaren	1.560.048	1.616.330	1.690.426	1.715.510
Niet-woningen eigenaren	806.858	829.689	812.214	829.360
Niet-woningen gebruikers	509.159	512.166	481.975	489.054
Verschil	25.836	-71.919	-38.394	-98.676

Precariobelasting	2015	2016	2017	2018
Tarief per m2 per jaar (terras)	10,75	10,85	10,95	11,1
Tarief standplaats	161,3	162,5	163,95	163,95
Totale opbrengst begroot	5.278	3.478	6.500	6.500
Totale opbrengst werkelijk	3.761	6.070	7.527	5.578
Verschil	-1.517	2.592	1.027	-922

Toeristenbelasting	2015	2016	2017	2018
Tarief per overnachting	1,1	1,1	1,1	1,1
Totale opbrengst begroot	257.884	239.884	257.884	257.884
Totale opbrengst werkelijk	251.753	216.029	265.761	207.734
Verschil	-6.131	-23.855	7.877	-50.150

RAADSBSLUIT

Zaaknummer: 4529-2020

Agendapunt: Programmarekening 2019 en Meerjarenperspectief grondexploitatie 2020

De raad van de gemeente Landerd;

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van Landerd d.d. 12 mei 2020;

B E S L U I T:

1. Het Meerjarenperspectief grondexploitatie 2020 vast te stellen.
2. De programmarekening 2019 vast te stellen.
3. Te besluiten om de reserve bossen in te stellen.
4. Te besluiten tot stortingen ad € 323.674 en onttrekkingen ad € 238.424 van de reserves n.a.v. de vaststelling van de programmarekening 2019.
5. Een bedrag van € 2.327.216 beschikbaar te stellen in 2020 uit de reserve diverse bestemde budgetten en beschikbaar stellen € 182.794 in 2020 als door te schuiven budgetten uit de reserve afvalstoffenheffing en de reserve stimulering sport.
6. De 5e begrotingswijziging 2020 vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad der gemeente Landerd van 25 juni 2020.

De raad voornoemd,
de griffier,

de voorzitter,

E.E. Weijenberg

M.C. Bakermans